

Nynorsk lov- og rettsspråk

Rapport frå eit seminar 30. oktober 2014

Nynorsk lov- og rettsspråk

© 2016 Språkrådet
Grafisk utforming og trykk: Xide AS

ISBN: 978-82-93424-05-5 (PDF-utgåve)
ISSN: 1891-4977

Språkrådets skrifter | nr. 5

Innhald

Føreord.....	7
Valget av målform i lovene.....	9
<i>Av Inge Lorange Backer</i>	
Arbeidet med den nynorske versjonen av Grunnlova.....	27
<i>Av Eirik Holmøyvik og Bård Eskeland</i>	
Drammensgutt i nynorskland. Erfaringer med NOU 2014:2 <i>Lik og likskap</i>	57
<i>Av Martin Hill Oppegaard</i>	
Nynorsk lov(gjevings)soge. Frå normaltid til innsyn	63
<i>Av Kjetil Aasen</i>	
«Problemet» nynorsk	88
<i>Av Line Johanna L. Hanøy og Gunnar O. Hæreid</i>	
Om forfattarane	95

Føreord

Som lekk i arbeidet for å styrkja nynorsk som lovspråk arrangerte Språkrådet eit seminar med nynorsk lov- og rettspråk som tema 30. oktober 2014. Innlegga på seminaret har i ettertid vorte til artiklane som er publiserte i denne rapporten. Målet med seminaret og rapporten er både å visa at nynorsk fungerer godt i juridisk samanheng og å senka terskelen for å velja nynorsk som målform i lover og forskrifter.

Det er eit språkpolitisk mål at minst 25 prosent av lovverket, rekna i tekstmengd, skal vera på nynorsk. I dag utgjer nynorsk om lag 10 prosent av tekstmengda i lovverket. Det er med andre ord eit stykke att til målet. Like fullt er lovverket eit svært viktig domene for nynorsken. Språket i lover og forskrifter vert ofte heilt eller delvis reproduisert i andre typar offentlege dokument. Lov- og forskriftstekstar på god nynorsk kan derfor vera med på å skapa gode, publikumsretta nynorsktekstar på mange samfunnsområde.

Dersom me skal nå målsetningane på dette området, må me sørgja for at fleire nye lover og forskrifter vert skrivne på nynorsk. Og kvaliteten på nynorsken må vera god. Lov- og forskriftstekstar bør kvalitetssikrast språkleg uansett målform. Men når ein skriv lovttekst på nynorsk, er det langt færre tekstar ein kan bruka som førebilete enn når ein skriv bokmål. Derfor er det ekstra viktig å kvalitetssikra lovttekstar på nynorsk, både når nye lover vert skrivne, og når gamle vert endra.

Det er som nemnt eit politisk mål at lovverket i Noreg skal innehalda meir nynorsk enn i dag. Kvifor vert då nynorsk sjeldan vald som målform i lover og forskrifter? Ei forklaring kan vera at mange vegrar seg for å bruka ei målform dei ikkje kjenner seg heilt trygge på. Dei som skriv lovttekstar, bør derfor få både skrivetrening og tilbod om kvalitetssikring av tekstar.

Kva kan Språkrådet bidra med? Først og fremst kan me gje praktisk hjelp for å heva *kvaliteten* på språket. *Kvantiteten* må aukast av dei politiske instansane som vel målform for lovene. Men Språkrådet kan

påverka kvantiteten indirekte, gjennom å oppmuntra lovgjevarane til å velja nynorsk og tilby praktisk hjelp til dei som gjer det.

Me vonar at denne rapporten kan gje større medvit om og interesse for nynorsk lovspråk. Både juristar som nyttar nynorsk til kvardags, og dei som skal skriva lovtekst på nynorsk for første gong, vil finna nyttig kunnskap og informasjon i rapporten. Og når det konkrete lovarbeidet tek til, vil Språkrådet med glede samarbeida med lovskrivarane slik at teksten får ei klar, forståeleg, korrekt og god nynorskdrakt.

Ei oversikt over hjelpemiddel for dei som skal skriva nynorsk, finst på nettstaden Klarspråk.no:

<http://www.sprakradet.no/Klarsprak/skrivehjelp/Skriverad/Hjelpemiddel-paa-nettet-og-i-handelen/nynorskhjelpemiddel/>

Åse Wetås

direktør i Språkrådet

Valget av målform i lovene

Inge Lorange Backer

1 Innledning¹

Lovgivningsprosessen byr på språkvalg av flere slag – valg av målform, stil, setningsbygning, ordvalg, rettskrivning og tegnsetting. Valget av målform, bokmål eller nynorsk, kan ses som et grunnleggende spørsmål, og jeg begrenser meg til det i denne artikkelen. Jeg tar med et historisk element og en orientering om lovgivningsprosessen, før jeg drøfter hvor vi faktisk står i dag, og diskuterer mål og tiltak til å fremme nynorskbruken i lovgivningsprosessen og lovverket.

Ved Grunnlovens 200-årsjubileum er det naturlig å minnes novembergrunnloven fra 1814. Der fikk § 81 en bestemmelse om at «[a]lle Love udfærdiges i det Norske Sprog». Den tjente til å hindre at svensk ble lovspråk. Det var sikkert ingen som hadde i tankene det tolkningsalternativet at det skulle innebære en grunnlovsfesting av norsk i betydningen 'landsmål' som lovspråk, med front mot 'dansk-norsk'.² Og da det var blitt et mulig tolkningsalternativ, trass i opprinnelsen, ble bestemmelsen opphevet i 1908 fordi den med sin bakgrunn ikke lenger var aktuell.³

---

1 Artikkelen gjengir i utvidet og endret form et innlegg holdt på Språkrådets seminar om nynorsk lov- og rettsspråk 30. oktober 2014. Jeg takker rådgiver Kjetil Aasen, Språkrådet, som sørget for et skriftlig utkast på grunnlag av den muntlige fremføringen under konferansen, og som har kommet med flere kommentarer og forslag til innlegget. Seniorrådgiver Anna Senje, Språkrådet, skal også takkes for kommentarer og innspill til innlegget.

2 Jf. Lars Ramndal: «Nynorsk som lovmål», i Ivar Eskeland (red.): *Halvtanna hundreår med Ivar Aasen* (Oslo 1964) s. 115–28 (116).

3 Jf. Dokument nr. 77 (1905/1906) s. 56, jf. s. 55 og Indst. S. nr. 76 (1908) s. 158–59. Det nevnte tolkingsspørsmålet ble streift i lagtingsdebatten om normaltidsloven i 1894, se Lt.forh. (1894) s. 104–06, men i Odelstinget mest som et spørsmål om Grl. § 81 var til hinder for å vedta lover på landsmål (Ot.forh. (1894) særlig s. 528 (Berger), jf. også s. 529–32).

2 Lovgivningsprosessen

La meg begynne med noen ord om det samlede omfanget av lovgivningen og om lovgivningsprosessen.⁴

Beholdningen er totalt på litt over 600 gjeldende selvstendige lover. År om annet blir det i alt vedtatt drøyt 100 nye lover. I etterkrigstiden har det variert mellom 56 og 159, flest i 1946. I 2013 ble det i alt sanksjonert 133 lover i statsråd, 14 selvstendige lover og 119 endringslover. 2014 ga oss i alt 94 lover, og 11 av dem var selvstendige lover. Tallet for 2015 var 133 sanksjonerte lover, hvorav 18 selvstendige lover.

De selvstendige lovene er «fullstendige» og står på egne ben, og vil vises for fremtiden under sin egen tittel i lovsamlingen og i Lovdatas database. Annerledes er det med endringslovene, for endringene blir konsolidert inn i de allerede eksisterende selvstendige lovene som de endrer, etter hvert som lovendringene trer i kraft. Deretter ser vi ikke noe mer til endringsloven.

Antallet selvstendige lover ligger år om annet på mellom 10 og 20 % av det samlede antall lover som vedtas. Ikke alle de selvstendige lovene er helt nye. Mange av dem avløser eksisterende lover – i 2013 gjorde 4 av 14 det, i 2014 gjaldt det 6 av 11, og i 2015 6 av 18. Endringslovene utgjør med over 80 % en stor del av lovgivningsarbeidet. Men ser vi på den enkelte lov, blir det vanligvis lagt mer arbeid i en selvstendig lov enn i en endringslov.

Vi kan grovt sett snakke om tre forskjellige lovgivningsprosesser. To av dem har til felles at de involverer en proposisjon fra departementet – den ene med utgangspunkt i en NOU⁵ fra et utvalg, den andre på grunnlag av et høringsnotat fra departementet. Den tredje gjelder lover som har sin opprinnelse i Stortinget, enten i representantforslag om nye lover fra enkeltrepresentanter eller i forslag fra Stortingets presidentskap.

Forskriftsverket er tallmessig en dominerende del av det samlede regelverket, med 3000–4000 sentrale forskrifter og langt flere lokale forskrifter. Forskriftene vil jeg la ligge i denne sammenhengen. Jeg tilføyer bare at selv uten en nærmere opptelling er det grunn til å regne

---

4 Nærmere om lovgivningsprosessen se Inge Lorange Backer: *Loven – hvordan blir den til?* (Oslo 2013).

5 NOU – *Norges offentlige utredninger* (bokmål), *Noregs offentlege utreiingar* (nynorsk).

med at nynorskandelen i de sentrale forskriftene er klart lavere enn i lovene. Når det gjelder lokale forskrifter vedtatt av kommunene selv, er det rimelig å anta at de kommunene som har erklært seg som nynorskkommuner etter mållova,⁶ gjennomgående bruker nynorsk i sine forskriftsvedtak.

3 Det faktiske omfanget av nynorsklover

Hvordan er den kvantitative fordelingen mellom målformene faktisk i dag? Av de knapt 600 selvstendige lovene som gjelder, er beholdningen (per 1. januar 2016) på nær 100 nynorsklover, altså ca. 16 %. Som Kulturdepartementet har dokumentert, er tekstmassen lavere, ca. 10 % i 2012,⁷ og det viser seg ved at det er nokså få omfattende lover på nynorsk.

Ser vi på vedtakelsen av lover hvert enkelt år, kan vi raskt konstatere at antallet nynorsklover varierer ganske mye fra år til annet. Noen år er relativt gode: 2002 og 2012 ga begge 23 nynorsklover. I 2012 utgjorde det nesten 25 prosent av alle sanksjonerte lover (medregnet endringslover). Ser vi bare på de selvstendige lovene, ble i 2012 fem av tolv lover vedtatt på nynorsk, altså 44 %.⁸ Men man behøver ikke lete lenge for å finne år med en langt lavere andel nynorsklover. I 2001 ble bare 6 % av alle lovene gitt på nynorsk, og det var bare to selvstendige nynorsklover.⁹

Andelen nynorsklover varierer mellom forskjellige retts- og livsområder. Nynorsk er oftere brukt som lovspråk i tingsretten enn på andre rettsområder. Det er særlig regler om fast eiendom og om landbruk

---

6 Se lov 11. april 1980 nr. 5 om målbruk i offentlig teneste § 5.

7 Vedlegg 2 til Kulturdepartementets brev 16. april 2012 til alle departementene («Arbeidet med ei jamnare fordeling mellom målformene i lovverket»).

8 Lov 20. januar 2012 nr. 4 om pågriping og overlevering til og frå Noreg for straffbare forhold på grunnlag av ein arrestordre (arrestordreloven), lov 16. mars 2012 nr. 12 om kommunale vass- og avløpsanlegg, lov 22. juni 2012 nr. 58 om Patentstyret og Klagenemnda for industrielle rettar (patentstyrelova), lov 24. august 2012 nr. 64 om bustøtte (bustøttelova) og lov 14. desember 2012 nr. 81 om gjennomføring i norsk rett av EØS-avtalen vedlegg V punkt 2 (forordning (EU) nr. 492/2011) om fri rørsle av arbeidstakarar innanfor EØS-området (EØS-arbeidstakarlova).

9 Lov 27. april 2001 nr. 14 om iverksetjing av internasjonale, ikkje-militære tiltak i form av avbrot eller avgrensing av økonomisk eller anna samkvem med tredjestatar eller rørsler og lov 15. juni 2001 nr. 70 om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser (inndelingslova).

som er gitt på nynorsk. Også kulturområdet har forholdsvis mange lover på nynorsk.

For endringslovene er det fast praksis at endringene følger målformen i den loven som endres.¹⁰ Det ble definitivt bekreftet i 1927.¹¹ Er loven som skal endres, skrevet på bokmål, skal altså endringene skrives på bokmål, mens endringsloven som sådan med de instruksene om endring som ligger i den, og ikraftsettings- og overgangsbestemmelser i endringsloven, gjerne kan være utformet på nynorsk. Essensen i dette er at å skrive endringslover på nynorsk gjør mer for proposisjonsstatistikken enn det gjør for lovstatistikken. I fortsettelsen skal jeg derfor holde meg til selvstendige lover.

4 Målsettinger om fordelingen av nynorsk og bokmål

Mållova fra 1980 fastslår i faneparagrafen likestilling mellom bokmål og nynorsk. Men hverken mållova eller andre lover har noen uttrykkelige regler om målformen i lover.

Mållova § 8 har en bestemmelse om «ei rimeleg kvantitativ fordeling» mellom målformene. Den refererer til «rundskriv, kunngjeringar, informasjonstilfang o.l.», ikke til målbruk i lovverket. «[E]i rimeleg kvantitativ fordeling» er i forskriften til mva definert som minst 25 % av hver målform.¹² I praksis har departementene også brukt denne bestemmelsen med tanke på proposisjoner, men rettslig sett er det nok et spørsmål om proposisjoner er dekket av lovens begrep «informasjonstilfang».¹³

---

10 Jf. Lars Ramndal: «Lovforebuing i Stortinget», *Lov og Rett* 1962 s. 250 (257). Denne praksisen går tilbake til 1916, da lov 19. mai 1916 nr. 4 um tillegg til lov um sams normaltid fyr kongeriket Norig fraa 29de juni 1894 ble gitt på nynorsk. Både proposisjonen og komitéinnstillingen til endringsloven var på landsmål, men saksordføreren synes å ha vært riksmålsmann.

11 Se Ot.forh. (1927) s. 753 og Innst. O. nr. 128 (1927), som gjaldt en lov om endring av lov 27. juli 1896 om høiere almenkoler. Denne loven var på riksmål, men i både Ot.prp. nr. 41 (1927) og Innst. O. nr. 95 (1927) var forslaget til lovendring utformet på landsmål. Odelstingsbehandlingen ble derfor stanset, og endringen ble vedtatt på riksmål etter en ny komitéinnstilling på grunnlag av en oversettelse til riksmål som departementet sørget for.

12 Forskrift 5. desember 1980 nr. 4938 om målbruk i offentlig teneste § 6 første ledd.

13 Spørsmålet er ikke omtalt i Ot.prp. nr. 52 (1978–79) s. 27–28, jf. s. 22, som bare nevner rundskriv og skjemaer. Formuleringene i Innst. O. nr. 31 (1979–80) s. 6 sp. 2 er noe videre.

Språkmeldingen fra 2008 er for sin del klarere.¹⁴ Den formulerer et mål om at på sikt skal 25 % av tekstmengden i lovverket skal være på nynorsk. Det betyr en vesentlig øking fra situasjonen i dag, hvor andelen er ca. 10 %. For forskrifter er målet at de skal følge målformen i hjemmelsloven. Så vidt jeg kan se, ble disse målsettingene ikke kommentert av stortingskomitéen da den behandlet språkmeldingen.¹⁵

Målet om likestilling mellom målformene, som Stortinget opprinnelig vedtok i 1885, kan også gjennomføres på andre måter, og enkelte har hatt et høyere ambisjonsnivå for lovgivningen enn språkmeldingen uttrykker. I odelstingsdebatten om Svalbardloven¹⁶ i 1925 ga Johan Castberg uttrykk for at målet måtte være like mange lover på landsmål som på riksmål.¹⁷ Med et slikt mål for øye kunne man vedta annenhver lov på henholdsvis bokmål og nynorsk, enten helt uavhengig av lovenes innhold, eller særskilt for hvert enkelt rettsområde.¹⁸ Det ville da ha mest for seg å bruke fremgangsmåten på nye selvstendige lover, siden det er de som over tid vil synes i lovverket. Brukt på alle nye selvstendige lover ville det sikre et like stort antall lover på nynorsk og bokmål hvert år, men ikke nødvendigvis like stor tekstmengde. Det ville uansett være et effektivt virkemiddel for å få opp nynorskandelen.

De mer motstrebende har heller argumentert med at andelen nynorsklover burde svare til andelen nynorskbrukere i befolkningen, eller at nynorsk fortrinnsvis bør brukes i lover som angivelig retter seg mest mot nynorskbrukere. Slike argumenter var fremme i nynorsk lovspråks barndom flere ganger. Ett eksempel er at man anså det naturlig å gi *lov 1. mai 1925 um å setja i verk visse fyresegner i Aust-Grønlandsavtala* på landsmål, siden det særlig var sunnmøringer som var opptatt av Øst-Grønland, mens Svalbardloven burde komme på riksmål, fordi den angivelig hadde størst interesse for folk fra Finnmark og Troms,

---

14 St.meld. nr. 35 (2007–2008) *Mål og mening. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk*, s. 193 sp. 2.

15 Innst. S. nr. 184 (2008–2009).

16 Lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard.

17 Ot.forh. (1925) s. 511 sp. 2. Betegnelsene *nynorsk* og *bokmål* avløste *landsmål* og *riksmål* som offisielle navn på målformene etter et stortingsvedtak i 1929.

18 I denne retning hellet justisminister Paal Berg i Ot.forh. (1925) s. 509, slik han ble utlagt av Hambro sst. s. 514. Paal Berg var den statsråd i 1920-årene som mest aktivt bidro til å fremme nynorsk lovspråk ved å foredra proposisjoner på nynorsk. Han var riksmålsmann, men «glødet for målsaken» (Per Hem: *Megleren. Paal Berg* (Oslo 2012) s. 168).

og de var ikke landsmålsbrukere.¹⁹ For den som ikke synes dette er kuriøst nok, trekker jeg frem motorvognloven av 1926,²⁰ som kom på et nokså konservativt landsmål. Blant dem som argumenterte mot det i Stortinget, var det en som hevdet at loven absolutt burde vedtas på riksmål, fordi bilistene i hovedsak fantes i Oslo og på Østlandet.²¹ At målbruken blant regeladressatene spilte en rolle for målformen, kom tydelig frem i folkeskolelovene av 1936: Da ble *lov 16. juli 1936 nr. 7 um folkeskolen på landet* gitt på nynorsk, mens *lov 16. juli 1936 nr. 9 om folkeskolen i kjøpstædene* kom på bokmål.²²

5 Hvem bestemmer målformen?

5.1 Den formelle vedtakskompetansen

Det er ingen tvil om hvor vedtakskompetansen for lover ligger. Det følger av Grunnloven at den ligger hos Stortinget, ikke bare når det gjelder det materielle innholdet, men også for lovspråkets del.²³

Vanligvis blir det ikke votert særskilt over lovspråket atskilt fra lovens innhold. Men det har hendt at valg av målform har vært et særskilt voteringstema. Det skjedde da normaltidsloven – den første loven på landsmål – ble vedtatt i 1894.²⁴ Det var også tilfellet med Svalbardloven i 1925. Den vandret frem og tilbake mellom Odelstinget og

---

19 Flere talere gjorde gjeldende dette i debatten om Svalbardloven, se bl.a. Hambro i Ot.forh. (1925) s. 514 sp. 2.

20 Lov 20. februar 1926 nr. 2 um motorvogner. Stortingskomitéen (der stemmetallet sto likt og komitélederen gjorde utslaget) avga en flertallsinnstilling for landsmålsteksten, men uttalte enstemmig at loven måtte kunngjøres i Norsk Lovtidend i begge målformer (se om parallelltekster nedenfor under 6.2).

21 Ot.forh. (1926) s. 2.

22 Derimot var det ikke avgjørende for lov 11. juli 1924 nr. 4 um namnebyte for byen Kristiania, enda også saksordføreren var riksmålsmann. Det skyldtes nok at loven bygde på et representantlovforslag skrevet på landsmål.

23 Det er flere ganger sagt under debattene i Stortinget, se ved Svalbardloven Lt.forh. (1925) s. 201 (Rye Holmboe) og ved avhendingslova Ot.forh. (1991–92) s. 731–32 (Alsaker).

24 Log 29. juni 1894 nr. 1 um sams normaltids fyr kongeriket Norig, se Ot.forh. (1894) s. 540 og Lt.forh. (1894) s. 106. Oth.Prp. No. 20 (1894) var fremmet på riksmål, mens Indst. O. no. 64 (1894) ble avgitt på landsmål. Loven er omtalt bl.a. av Kjetil Aasen: «Den fyrste lova på nynorsk», *Språknytt* nr. 2/2009.

Lagtinget.²⁵ Odelstinget gikk først inn for riksmål (med 51 mot 50 stemmer), Lagtinget motsatte seg det (med 20 mot 17 stemmer) og sendte loven tilbake til Odelstinget, som holdt fast på riksmål (med 56 mot 53 stemmer). Så bøyde Lagtinget seg for å unngå den pinlige situasjonen som ville oppstå om det ikke ble vedtatt noen lov om Svalbard i det hele tatt.²⁶ En særskilt votering var det også om motorvognloven i 1926.

5.2 Tradisjoner i Stortinget og føringer fra lovforberedelsen

Viktigere enn den formelle vedtakskompetansen er nok hvilke tradisjoner som ligger i Stortinget, og hvilke føringer som lovforberedelsen gir. Hvem bestemmer faktisk om valget av målform? Er det stortingskomitéen, er det saksordføreren, eller er det proposisjonen?

Nettopp de nevnte lovene fra 1920-årene etablerte i 1925–26 den praksis at det er saksordføreren privilegium å bestemme målformen i komitéinnstillingen og lovforslaget fra komitéen.²⁷ Det kom klarest frem i de omfattende debattene i Odelstinget og Lagtinget om Svalbardloven og ble stadfestet i debatten om motorvognloven, men var allerede praktisert ved et par tidligere lover.²⁸

Det privilegiet behøver ikke å bli brukt. Da Universitetet i Bergen fikk sin lov i 1948, ble den vedtatt på nynorsk selv om saksordføreren brukte bokmål.²⁹ I dette tilfellet var proposisjonen med lovforslaget der fremmet på nynorsk, og saksordføreren brukte sin målform i komitémerknadene. Den omvendte situasjonen kan illustreres med

---

25 Se Ot.forh. (1925) s. 505–18, Lt.forh. (1925) s. 199–213, Ot.forh. (1925) s. 822–38 og Lt.forh. (1925) s. 269–70. For en oversikt over lover på nynorsk frem til 1926 og et konsentrert referat av stortingsdebattene om målformen i Svalbardloven se Vilhelm Haffner: *Om Stortingets lovbehandling (Oslo 1926) s. 307–11.*

26 Hvis Lagtinget hadde stått på sitt, ville lovforslaget slik det forelå fra Odelstingets side, bli behandlet av Stortinget i plenum, og etter Grunnloven § 76 slik den da lød, måtte da 2/3 flertall til for et lovvedtak.

27 Denne praksisen fremheves av Lars Ramndal: «Lovførebuing i Stortinget», *Lov og Rett* 1962 s. 250 (257) og i «Nynorsk som lovmål» (se note 2) s. 118 og 126–27. Under debatten i 1952 om å nedsette Sivillovbokutvalet ble det karakterisert som «retten enhver stortingsmann har i dag» (Granli i St.forh. (1952) s. 2475 sp. 1). Det er å ta litt for hardt i.

28 Se lov 2. juli 1921 nr. 1 um rett til å setja forbod mot byggjing eller verksemd som skjemmer offentlege minnesmerke m.m. (jf. Innst. O. nr. 105 (1921)) og lov 5. juni 1925 nr. 1 um brigde av ladstadenamnet Stenkjær.

29 Lov 9. juli 1948 nr. 2 om universitetet i Bergen (Universitas Bergensis).

loven om folketannrøkt fra året etter,³⁰ der proposisjonen var på bokmål og merknadene i komitéinnstillingen ble skrevet på nynorsk samtidig som lovforslaget beholdt bokmålsformen. Sivillovbokutvalets³¹ lovforslag på nynorsk har stort sett endt opp som nynorsklover uavhengig av saksordføreren. Bustadoppføringslova³² kom på nynorsk i 1997 i tråd med målformen i proposisjonen, selv om saksordføreren brukte bokmål og skrev komitémerknadene på bokmål.³³ Er proposisjonsforslaget på nynorsk, skjer det ofte at hensynet til å styrke andelen av nynorsklover får en bokmålsbruker som saksordfører til å holde fast på nynorsk som målform i komitéinnstillingen, selv om komitémerknadene blir skrevet på bokmål.

Når tradisjonen med saksordføreren valg av målform har spilt en rolle, skyldes det først og fremst at noen saksordførere har gått aktivt inn for å oversette lovforslag til nynorsk. Einar Stavang, stortingsrepresentant for Arbeiderpartiet 1945–69 og sorenskriver i Sunnfjord, gjorde det med flere viktige lover.³⁴ Både barnelovene av 1956,³⁵ bilansvarslova³⁶ og oreigningslova³⁷ er hans verk, med oversettelse til nynorsk i Stortinget. At arvelova³⁸ ser ut som den gjør, skyldes en oversettelse som Jens Haugland (Arbeiderpartiet) sto bak i Stortinget.

---

30 Lov 28. juli 1949 nr. 10 om folketannrøkt.

31 Sivillovbokutvalet ble oppnevnt ved kgl.res. 10. april 1953. Frem til det ble oppløst i 1999, avga det 15 utredninger – betegnet som *rådsegner* – med forslag til nye lover, særlig om fast eiendoms rettsforhold (tingsrett), pant og odels- og åsetesretten. Se nærmere særlig Marit Halvorsen: «Grunnlovens § 94 i det 20. århundre. Sivillovbokutvalet», i Hilde Sandvik og Dag Michalsen (red.): *Kodifikasjon og konstitusjon* (Oslo 2013) s. 306–32.

32 Lov 13. juni 1997 nr. 43 om avtaler med forbrukar om oppføring av ny bustad m.m. (bustadoppføringslova).

33 Saksordføreren (Kjellaug Nakkim, Høyre) var så kritisk til den språklige utformingen av proposisjonens lovforslag at hun sørget for at en bokmålsversjon av komitéens lovforslag ble vedlagt komitéinnstillingen, jf. Ot.forh. (1996–97) s. 613 sp. 1.

34 Jf. Endre Stavang: «Nokre Stavang-ord om Einar Stavang», i Gunnar O. Hæreid mfl. (red.): *Mål og rett – Juristmållaget 100 år* (Institutt for privatretts skriftserie 182, Oslo 2010) s. 133 (137).

35 Lov 21. desember 1956 nr. 9 om born i ekteskap og lov 21. desember 1956 nr. 10 om born utanom ekteskap.

36 Lov 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogner gjer (bilansvarslova).

37 Lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eigedom.

38 Lov 3. mars 1972 nr. 5 om arv m.m.

Det har også hatt stor betydning at justiskomiteéns leder i 20 år etter krigen var Lars Ramndal (Venstre), som var en klar nynorskmann.

Vi kan nok konstatere at saksordførers privilegium ble svakere fra rundt 1980.³⁹ Det illustreres blant annet av straffeprosessloven⁴⁰ og barnelova,⁴¹ hvor loven ble vedtatt i en annen målform enn den saksordføreren primært brukte, og som komitémerknadene ble skrevet i. Ved avstemningen om avhendingslova⁴² i 1992 fulgte ikke flertallet prinsippet om saksordførers rett til å velge målform. Lovforslaget i proposisjonen var på nynorsk, men saksordføreren (Terje Nyberget, Fremskrittspartiet) ønsket å få loven gitt på bokmål og fikk selv laget en oversettelse. Hans parti ble imidlertid stående alene i komitéen og nedstemt i Odelstinget med 65 mot 15 stemmer.⁴³ Flertallets standpunkt skyldtes både tradisjonen knyttet til Sivillovbokutvalgets lovforslag og målet om å øke nynorskandelen av lover.⁴⁴

Det er ingen tvil i utgangspunktet om at Stortinget kan fastsette generelle retningslinjer for valget av målform i lover. Men slike retningslinjer vil ikke hindre Stortinget selv i å fravike dem når det behandler et konkret lovforslag senere, og de kan ikke binde fremtidige storting. Derimot kan de binde regjeringen til å legge frem forslag i en bestemt målform. Noe formelt vedtak om slike retningslinjer foreligger imidlertid ikke.

Spørsmålet om å binde målformen var oppe til diskusjon før Sivillovbokutvalet ble nedsatt i 1953, og mange mente da at en sivil lovbook burde komme på nynorsk, så meget mer som straffeloven og prosesslovgivningen var vedtatt på bokmål (riksmål). Også i Stortingets justiskomité var det – med komitélederens stemme – flertall for

---

39 I Gunnar Hæreid mfl. (red.): *Mål og rett – Juristmållaget 75 år* (Oslo 2010) antar Tore Fjørtoft at privilegiet (iallfall ikke lenger) kan opprettholdes som en regel eller prinsipp (s. 51), og Kåre Lilleholt uttaler at «ein må helst seie at den tidlegare skikken er endra» (s. 105). Lilleholt: Lovspråket og nynorsken, i Hans Christian Bugge mfl. (red.): *Lov, liv og lære. Festskrift til Inge Lorange Backer* (Oslo 2016) s. 333–40 (335) føyer til at «den praktiske regelen no er at stortingsnemnda vel målform».

40 Lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven).

41 Lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova).

42 Ot.prp. nr. 66 (1990–91) Om lov om avhending av fast eiendom (avhendingslova).

43 Se Innst. O. nr. 71 (1991–92) s. 2 og Ot.forh. (1991–92) s. 743.

44 Se Ot.forh. (1991–92) s. 727–36, jf. Innst. O. nr. 71 (1991–92) s. 2.

det. Men i Stortinget fikk Justisdepartementets holdning flertall. Den gikk ut på at en kodifikasjonslov på tingsrettens område – typisk om fast eiendom – burde være på nynorsk, og det samme for en lov om odels- og åsetesretten, men at det for øvrig ikke burde legges noen bindende føringer for valget av målform.⁴⁵

6 Trekk ved lovgivningsprosessen og tiltak av betydning for valget av målform

6.1 Innledning

Hvilken betydning har lovgivningsprosessen for valget av målform? Jeg lar nå ligge de lovene som vedtas etter representantforslag i Stortinget, og holder meg til de lovene som bygger på proposisjoner fra departementene.

Normalt vil målformen være den samme i selve lovteksten og i den begrunnelsen som gis for dem (motivene). Sagt med andre ord: Målformen er vanligvis den samme i vedtaket og i saksframlegget i lovsaker. Men det er unntak. Proposisjonen til en av de første landsmålslovene hadde proposisjonstittelen, kongeposten og lovforslaget på landsmål, mens merknadene var skrevet på riksmål.⁴⁶ Det er nokså enestående når det gjelder proposisjoner. I stortingskomitéens innstilling finner man – som allerede nevnt – flere eksempler på at komitémerknadene har en annen målform enn lovforslaget. Som oftest er det da slik at lovforslaget er på nynorsk i samsvar med proposisjonen, mens saksordføreren er bokmålsbruker.

6.2 Parallelltekster

Her melder spørsmålet om parallelltekster i de to målformene seg. Parallelltekster kan ha forskjellig status. Én mulighet er at begge er offisielle med samme autoritative status. Slik er det nå med Grunnloven, som siden 6. mai 2014 finnes i to parallelle likeverdige versjoner,

---

45 Se St.meld. nr. 90 (1951), særlig s. 44 sp. 1, Innst. S. nr. 237 (1952) s. 510 og St. forh. (1952) s. 2465–78. Stemmetallene i Stortinget var 72–54. I stortingsmeldingen ga Justisdepartementet uttrykk for at en lov om pant «like naturlig» kunne gis på bokmål «av hensyn til bankene og omsetningslivet ellers» – noe som viste seg å skje for panteloven av 1980. Sivillovbokutvalets utredning om ny pantelov (Rådsegn 8 *Om pant*, 1970) var på nynorsk, men lovproposisjonen ble fremmet på bokmål (Ot.prp. nr. 39 (1977–78)) uten at valget av målform ble kommentert der. Om dette se Ernst Nordtveit: «Om sivillovbok og lovmål», i Gunnar O. Hæreid mfl. (red.): *Mål og rett – Juristmållaget 75 år* (Oslo 2010) s. 111–18 (115–16).

46 Lov 10. desember 1920 nr. 1 um ulukkestrygding for fiskarar, jf. Ot.prp. nr. 28 (1920).

på bokmål og nynorsk. En annen mulighet er at den ene versjonen er offisiell, og den annen en oversettelse uten autoritativ status. Oversettelsen kan uansett bli kunngjort i Norsk Lovtidend, slik det tidligere iblant ble gjort. En tredje mulighet er parallelltekster på proposisjonsstadiet, som gjør at Stortinget har både en bokmålsversjon og en nynorskversjon å velge mellom når lovvedtaket skal fattes.

Det er sikker praksis at lovene ikke blir vedtatt i to parallelle offisielle versjoner i hver sin målform som begge er autentiske.⁴⁷ Det man til tider gjorde, var å kunngjøre en oversettelse til nynorsk eller bokmål av den vedtatte loven i Norsk Lovtidend. Det skjedde første gang i 1899–1900 etter at både Odelstinget og Lagtinget hadde vedtatt en anmodning til regjeringen om det.⁴⁸ Senere ble en oversettelse kunngjort for bl.a. Svalbardloven og motorvognloven, men dette er en praksis som ikke lenger er i bruk.

Det som har vært gjort oftere, er at regjeringen har fremmet proposisjoner med to parallelle lovtekster på henholdsvis bokmål og nynorsk. Den ene versjonen har da fremstått som det offisielle forslaget, og den andre som en oversettelse som Stortinget kunne legge til grunn hvis det ville. Denne fremgangsmåten går tilbake til et stortingsvedtak i 1897 som ikke ble fulgt ordentlig opp.⁴⁹ Men i den første etterkrigstiden var det nokså vanlig at det ble lagt frem slike parallelle lovtekster i en proposisjon.⁵⁰ Et sent eksempel på dette er panteloven av 1980,⁵¹ hvor proposisjonen var på bokmål, men inneholdt en lovtekst på nynorsk som Stortinget kunne ha grepet fatt i hvis det hadde ønsket det.⁵²

---

47 Jf. Johan Castberg under debatten om Svalbardloven, Ot.forh. (1925) s. 505 sp. 1.

48 Jf. Vilhelm Haffner: *Om Stortingets lovbehandling* (Oslo 1926) s. 308–09.

49 Se Indst. S. No. 159 (1897) og St.forh. (1897) s. 1329–46 med Stortingets vedtak 12. juni 1897, som også gjaldt en plan for utgivelse på landsmål av gjeldende lover. Når det gjelder oppfølgingen, er det verdt å merke seg at til rettergangsreformen 1915 la Justisdepartementet frem parallelle forslag til domstolloven på riksmål og landsmål og stilte i utsikt en oversettelse til landsmål av lovutkastet til tvistemålsloven (Ot.prp. nr. 1 (1910) s. 7).

50 Se f.eks. lov 9. juli 1948 nr. 3 om oppehalding av pris- og rasjoneringsføresegner.

51 Lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant (panteloven).

52 Ot.prp. nr. 39 (1977–78) *Om pantelov* s. 169–77. Nynorskteksten er satt etter bokmålsteksten, men fremstår som ganske likestilt med den.

For å gi Stortinget et reelt valg når det gjelder målform, kan man innføre som fast praksis at regjeringen skal fremme forslag til nye selvstendige lover med lovteksten i egne versjoner på nynorsk og bokmål. For å få til det i praksis vil det sannsynligvis være nødvendig å trekke språkkompetanse sterkere inn i de avsluttende stadiene av lovforberedelsen, når det foreligger et forholdsvis avklart lovforslag. Det kan godt tenkes at arbeidet med oversettelse til den andre målformen også vil komme originalteksten til gode. Som en tommelfingerregel bør nok parallellversjonen utarbeides iallfall samtidig med at proposisjonsutkastet blir sendt på foreleggelse til berørte departementer.⁵³ Parallelltekster gir likevel ingen garanti for at Stortinget vil velge nynorskversjonen av lovforslaget fra en proposisjon som er på bokmål.

6.3 Målformen i inkorporerte konvensjoner

Et særskilt problem av nyere dato gjelder inkorporerte konvensjoner, hvor det kan være spørsmål om hvorvidt oversettelsen skal være til bokmål eller nynorsk. Inkorporasjonen gjør at konvensjonen skal gjelde som norsk lov, og dette gjelder en autentisk versjon av konvensjonen. Norsk er sjelden autentisk språk, men for EØS-forordninger er det annerledes. Der følger det av EØS-avtalens artikkel 129 at norsk er en autentisk versjon. Muligheten for å inkorporere forordninger i en offisiell oversettelse til nynorsk er lite brukt, og den kunne med fordel utnyttes. Vi finner til og med gjennomføringslover på nynorsk hvor den forordningen som gjennomføres, er på bokmål. Et eksempel er *lov 4. mars 2005 nr. 12 om handheving av det frie varebyttet innan EØS*. Årsaken er vel at man ikke brukte anledningen til oversette forordningen til nynorsk da den skulle innlemmes i EØS-avtalen, og når den senere skal gjennomføres i lovverket, må man gripe til den versjonen man allerede har, som også er den autoritative versjonen.

---

53 Jf. utredningsinstruksen 19. februar 2016 punkt 4-4.

6.4 Valg av målform tidlig under lovforberedelsen

Av flere grunner er det viktig å treffe en beslutning på et tidlig tidspunkt om hvilken målform som skal legges til grunn i proposisjonen og lovteksten. Særlig er det viktig for litt større lover og ved innlemming av forordninger i EØS-avtalen. Dette kan bli avgjørende for målformen i lovteksten om det ikke er rutine med parallellversjoner i lovproposisjonen. Hvis det ikke treffes noen slik beslutning, blir det lett til at proposisjonsarbeidet gjøres i den målformen som saksbehandleren er vant til fra før, og for de fleste saksbehandlere i departementene vil det si bokmål.

Foretas det en utredning gjennom en NOU, kan det spørres om det utredningsmandatet som regjeringen fastsetter når utvalget blir nedsatt, bør ta stilling til målformen. Det kan nok virke fremmed å gi et utvalg pålegg om hvilken målform som det skal bruke i utredningen. Slike innvendinger kan ikke godt reises mot et pålegg til utvalget om å legge frem forslag til lovtekst på både nynorsk og bokmål. Så lenge ikke utvalgets mandat sier noe om det, kan målformen avhenge mye av hvem som er utvalgssekretær og utvalgsleder. I Sivillovbokutvalet var for det meste både lederen og sekretæren nynorskbrukere, og utvalget avga alle sine *rådsegner* på nynorsk. Et annet scenario viste seg ved samvirkelova. Den bygger på en omfangsrik utredning på bokmål, selv om den departementsansatte hovedsekretæren var nynorskbruker. Målformen henger kanskje sammen med at utvalgslederen – iallfall etter et lederskifte – var en klar bokmålsbruker. Men ettersom hovedsekretæren fortsatte å arbeide med samvirkeleven og skrev proposisjonen, kom i stedet proposisjonen og loven på nynorsk.⁵⁴

Alternativt er det et *høringsnotat* som sendes ut, og enten det er departementet, et direktorat eller eksterne sakkyndige som forfatter det, er det like fullt et poeng å velge nynorsk som målform tidlig i prosessen. Skulle man bruke en anbudskonkurranse for å få eksterne konsulenter til å utføre oppdraget med å utarbeide et høringsnotat, kan det være grunn til å overveie å innta bruk av en bestemt målform som et vilkår eller kriterium i anbudskonkurransen.

Så til *proposisjonsstadiet*. Her er det, som jeg allerede har antydnet, behov for å treffe en prinsipiell beslutning på et tidlig tidspunkt. Det kan gjøres når departementet utarbeider en årsplan eller virksom-

---

⁵⁴ Lov 29. juni 2007 nr. 81 om samvirkeforetak (samvirkeleva), jf. Ot.prp. nr. 21 (2006–2007) og NOU 2002:6 *Lov om samvirkeforetak*.

hetsplan for sine kommende proposisjoner og stortingsmeldinger. I mange departementer er det nok i praksis slik at man prøver å fylle en viss «nynorskkvote». Valget av målform bør uansett gjøres senest ved oppstarten av det enkelte proposisjonsarbeidet. Bli oppstartingen forelagt regjeringen, gir det regjeringen mulighet til også å vurdere målformen og fastsette at visse proposisjoner skal komme på nynorsk. Men det er i praksis for sent for regjeringen å bestemme målformen for en proposisjon når den behandler listen over proposisjoner som den skal legge frem for Stortinget i inneværende sesjon, eller når proposisjonen blir klarert i regjeringen før den legges frem i statsråd og sendes Stortinget.

Hvordan skal man sikre gjennomslagskraften for beslutninger om målformen? Det står ikke til å nekte at en del medarbeidere i departementene er lite vant med å skrive nynorsk, og at de er klare bokmålsbrukere som opplever både tidspress og andre former for press i arbeidssituasjonen. Da kan det føles som en ekstra belastning å måtte skrive en proposisjon på nynorsk – en situasjon som i seg selv kan skape en psykologisk motvilje.

Dette tilsier for det første at beslutningene om valg av målform i lovproposisjoner må være skikkelig forankret. Jeg tror det går lettere å få til et valg om bruk av nynorsk, og å få det gjennomført, om valget av målform treffes på politisk nivå eller administrativt toppnivå i departementene enn om nærmeste leder skal treffe beslutningen. For det annet må spørsmålet ses i lys av departementets ressurser. Her kommer man ikke unna nynorskkompetansen i departementene. Kanskje burde det være et ledd i departementenes tilsettingspolitikk å foreta en viss favorisering av søkere med nynorsk som hovedmål, eller iallfall la det inngå som et kriterium i vurderingen ved tilsetninger?⁵⁵ For det tredje er det et spørsmål om hvordan proposisjonsarbeidet blir organisert, blant annet om arbeidsvilkårene for den som utfører det. I forlengelse av dette melder spørsmålet om opplæring seg. Når man ser målbruksforskriftens uttrykkelige bestemmelse om plikt til å sørge for nødvendig opplæring i § 1 tredje ledd, kan det nok fastslås at det er en del departementer som synder her. Det er også spørsmål om man i en

---

55 Per Hem: *Megleren. Paal Berg* (Oslo 2012) s. 297–98 forteller at Paal Berg som justisminister krevde at søkerne til stillinger i departementet opplyste om de kunne skrive landsmål. I lov 6. juni 1930 nr. 22 um målbruk i statstena var det opprinnelig foreslått at «etter kvart som postar ved offentlege kontor vert ledige, skal det tilsetjast folk som er kunnige i baa målformene, so at kontoret kann handsama tenestesaker både på nynorsk og bokmål» (Ot.prp. nr. 23 (1929), lovforslaget § 2, Innst. O. V (1929)). Forslaget ble nedstemt i Odelstinget med knapt flertall, og saken vandret mellom Odelstinget og Lagtinget før det ble det endelige resultatet.

del tilfeller bør la saksbehandlerne få noe ekstra tid til å utforme teksten på nynorsk dersom det er påkrevd.

Når en bokmålsbruker står for proposisjonsarbeidet, kan tilgang til nynorskkompetanse internt i departementet eller utenfra styrke den språklige kvaliteten og lette arbeidet. Da er det grunn til å prioritere en språklig kvalitetssikring av selve lovforslaget på nynorsk. Tar man sikte på en nynorsk parallelltekst, bør en slik vurdering av nynorskversjonen foreligge så tidlig at man kan dra nytte av den for den bokmålsversjonen som ligger til grunn.

Det er endelig en mulighet å få oversatt ferdige utkast til proposisjoner og stortingsmeldinger fra bokmål til nynorsk ved å bruke eksterne konsulenter eller språkkyndige. Flere departementer gjør det. Personlig synes jeg det smaker av abdikasjon, og det løser ikke problemet med svak nynorskkompetanse i departementene. Det bør ses på som en nødløsning, men kan være aktuelt for å få frem en parallellversjon av selve lovforslaget.

6.5 Lovteknisk gjennomgåelse og Lovavdelingens rolle

Den lovtekniske gjennomgåelsen er siste stadium i arbeidet med en lovproposisjon. Det er et «ferdig utkast» som skal forelegges Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet.⁵⁶ På dette tidspunktet er det egentlig for sent å velge målformen i lovforslaget, siden en endring av målformen ganske sikkert vil forsinke fremleggingen av proposisjonen. Men det er en del av den lovtekniske gjennomgåelsen å gi råd om terminologisk klargjøring og andre språklige forbedringer av lovteksten. Det kan bety en hjelp i skrivingen av lovforslag på nynorsk.

Lovavdelingens bistand til språklig utforming av lovtekster har den styrke at medarbeidernes juridiske innsikt setter dem i stand til å se de rettslige implikasjoner av forskjellige ordleggingsmåter. Men bistanden blir begrenset av at den bygger på medarbeidernes generelle språkkompetanse. For nynorsk lovspråk kan det være en hemsko at de fleste medarbeiderne i avdelingen er bokmålsbrukere, og avdelingen er ikke oppsatt med medarbeidere som har særskilt formell språklig kompetanse i nynorsk. Det er en mulighet å styrke Lovavdelingen med filologisk kompetanse, noe som også kan komme til nytte i arbeidet for

---

⁵⁶ Jf. utredningsinstruksen punkt 4-5.

klart lovspråk mer generelt. Men dette skal jeg ikke si mer om som en syvende far i huset.⁵⁷

For å lette bruken av nynorsk som lovspråk kan det uansett være god grunn til å utvikle det veiledningsmaterialet som finnes. Da veiledningen *Lovteknikk og lovforberedelse*⁵⁸ ble utgitt i 2000, ble den kritisert for at den bare kom på bokmål, og det er en svakhet at den ikke inneholder nynorskeksempler. Da er det Karl Arne Utgårds *Juridisk og administrativ ordliste. Bokmål-nynorsk* (Oslo 2016) som er redningen.⁵⁹

7 Hvilke lover?

Bør det spille en rolle for valget av målform hvilket retts- eller livsområde loven tar for seg?

I stortingsdebattene i 1920-årene finner man tydelige spor av en tanke om et såkalt «brukerrettet språkvalg», og et slikt synspunkt kan man møte også i dag. For egen del er jeg kritisk til det. Etter min mening er det viktigere å sikre at bruken av nynorsk bidrar til å utvikle nynorsk som lovspråk og juridisk fagspråk.

Jeg ser altså liten grunn til å prioritere nynorsk lovspråk på bestemte livs- eller rettsområder. Men det kan være grunn til å overveie noen andre kriterier for valget av målform i nye lover for å unngå at nynorskandelen i regelverket faller. Når en selvstendig lov på nynorsk skal oppheves og avløses av en ny lov, er det viktig å se til at avløseren – eventuelt en annen ny lov – kommer på nynorsk. Et annet kriterium for å velge nynorsk målform, kan være om loven blir hjemmel for mange forskrifter. Kombinert med en praksis om å gi forskriftene i samme målform som hjemmelsloven kan det bidra til å styrke nynorskandelen i det samlede regelverket.

Valget av målform i ulike lover kan illustreres med situasjonen da Justisdepartementet skulle forberede varemerkeloven⁶⁰ og offentlig-

---

57 Forfatteren var i perioden 1995–2008 ekspedisjonssjef i Lovavdelingen. Kåre Lilleholt: «Lovspråket og nynorsken» (se note 39) s. 340 antyder at nynorskkompetansen kunne knyttes til Stortinget.

58 Justis- og politidepartementet (2000): *Lovteknikk og lovforberedelse. Veiledning om lov- og forskriftsarbeid*.

59 Utgårds ordliste kom ut i ny og utvidet utgave høsten 2016.

60 Lov 26. mars 2010 nr. 8 om beskyttelse av varemerker (varemerkeloven).

lova.⁶¹ Det var i utgangspunktet samme person som skulle skrive de to proposisjonene, og det lå an til at den ene skulle skrives på nynorsk, den andre på bokmål. Utfallet ble at offentleglova kom på nynorsk. Det kan ses som et godt valg med tanke på bruk av nynorsk i offentlig forvaltning i tråd med mållova. På den annen side var det også gode grunner til å gi varemerkeloven på nynorsk: Det er en lov som gjelder forretningslivet, hvor det språkpolitisk kan være grunn til å styrke nynorskbruken, og nynorsk er lite brukt som lovspråk i immaterialretten.⁶²

Også rettsvesenet er et underskuddsområde for nynorsk språkbruk, selv om flere lover med særskilte regler for domstolenes behandling av tvister om fast eiendom er på nynorsk.⁶³ Det kunne ha vært fristende å legge opp til nynorsk i en alminnelig prosesslov som straffeprosessloven. Da burde vel det ha vært tatt opp i mandatet for Straffeprosessutvalget,⁶⁴ men i det minste vil en parallelltekst for lovforslaget ha noe for seg.

Vi har andre klare underskuddsområder hvor det bør gjøres noe med nynorskandelen i lovverket. Helselovgivningingen var et ekstremtilfelle.

---

61 Lov 19. mai 2006 nr. 16 om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova).

62 Så å si alle lovene om industrielt rettsvern og opphavsrett er på bokmål. Et unntak er lov 22 juni 2012 nr. 58 om Patentstyret og Klagenemnda for industrielle rettar (patentstyrelova). Den avløste lov 2. juli 1910 nr. 7 om Styret for det industrielle Retsvern, som var på riksmål.

63 Se særlig lov 28. juni 1974 nr. 58 om odelsretten og åsetesretten (odelslova) kap. XIV (om odelsløsning) og lov 21. juni 2013 nr. 100 om fastsetjing og endring av eidegoms- og rettshøve på fast eiendom m.m. (jordskiftelova).

64 I mandatet til både Straffeprosesslovutvalget (oppnevnt ved kgl.res. 20. juni 2014) og Forvaltningslovutvalget (oppnevnt ved kgl.res. 23. oktober 2015) er det lagt inn føringer for å sikre et klart og enkelt språk i lovforslaget som gir brukervennlige regler også for andre enn jurister, men det er ikke sagt noe om målformen.

Fire store lover i 1999,⁶⁵ to i 2011,⁶⁶ to i 2014⁶⁷ – alle disse sentrale lovene er gitt på bokmål. I 2015 kom omsider to mindre lover på helseområdet på nynorsk: transplantasjonslova og obduksjonslova.⁶⁸ Innenfor diskrimineringslovgivningen ble det i 2013 vedtatt fire lover om forskjellige diskrimineringsgrunnlag⁶⁹ – alle på bokmål. Så å si all lovgivning om ny teknologi – både datateknologi og bioteknologi – er på bokmål. Finanslovgivningen er enda et ekstremområde. Finans, forsikring, børs, verdipapirhandel – så å si alle lovene på dette området er på bokmål. Det samme gjelder pensjonslovgivningen. På disse områdene bør det settes inn et støt for nynorsk lovspråk ved første anledning.

---

65 Lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. (spesialisthelsetjenesteloven), lov 2. juli 1999 nr. 62 om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern (psykisk helsevernloven), lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven) og lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven). Pasient- og brukerrettighetsloven hadde da den ble vedtatt, tittelen *lov om pasientrettigheter (pasientrettighetsloven)*. Tittelen ble endret ved lov 24. juni 2011 nr. 30.

66 Lov 24. juni 2011 nr. 29 om folkehelsearbeid (folkehelseloven) og lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven).

67 Lov 20. juni 2014 nr. 42 om behandling av helseopplysninger ved ytelse av helsehjelp (pasientjournalloven) og lov 20. juni 2014 nr. 43 om helseregistre og behandling av helseopplysninger (helseregisterloven).

68 Lov 7. mai 2015 nr. 25 om donasjon og transplantasjon av organ, celler og vev (transplantasjonslova) og lov 7. mai 2015 nr. 26 om obduksjon og avgjeving av lik til undervisning og forskning (obduksjonslova).

69 Lov 21. juni 2013 nr. 58 om forbud mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk (diskrimineringsloven om seksuell orientering), lov 21. juni 2013 nr. 59 om likestilling mellom kjønnene (likestillingsloven), lov 21. juni 2013 nr. 60 om forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, religion og livssyn (diskrimineringsloven om etnisitet) og lov 21. juni 2013 nr. 61 om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelighetsloven).

Arbeidet med den nynorske versjonen av Grunnlova

Eirik Holmøyvik og Bård Eskeland

1 Innleiing

Den 31. mai 2012 oppnemnde Stortingets presidentskap eit utval med Hans Petter Graver som leiar. Utvalet skulle «utarbeide nye, språklig oppdaterte versjoner av Grunnloven på bokmål og nynorsk». I løpet av nokre hektiske sommarveker i 2012 utarbeidde utvalet to språkversjonar av Grunnlova, ein på bokmål og ein på nynorsk.¹ Som vi skal kome tilbake til, var det berre nynorskversjonen som vart vedteken, medan bokmålsversjonen frå utvalet vart forkasta til fordel for Finn-Erik Vinjes bokmålsversjon. I dag er det altså slik at Grunnlova, men ingen andre lover, finst i to jamstilte språkversjonar.

Innlegget vårt er delt i tre: fyrst ein bolc om sjølve arbeidet med dei nye tekstversjonane av Grunnlova og om den politiske prosessen, så ein bolc om dei to språkversjonane som vart vedtekne den 6. mai 2014, og til sist ein bolc om særtekk ved den nynorske språkversjonen.

1.1 Bakgrunn

Kvifor skulle språket i Grunnlova moderniserast? Utgangspunktet var at Grunnlova fram til 6. mai 2014 var på forelda dansk. Språket vart lett modernisert i 1903, men det var framleis i røynda dansk. Dette har skapt ein del praktiske problem på Stortinget. Både regjeringa og stortingsrepresentantane kan føreslå grunnlovsendingar, men dei siste tiåra er det berre stortingsrepresentantar som har gjort det. Då var det ugreitt at ingen stortingsrepresentantar meistrar grunnlovsspråket. Det har truleg skapt ein unødvendig høg terskel for å føreslå grunnlovsendingar. Ein har måtta hente inn eksterne konsulentar for å setje framlegga frå representantane om til grunnlovsspråket.

Den aukande avstanden mellom moderne norsk og grunnlovsspråket har gjort Grunnlova stadig vanskelegare å lese, om ikkje for alle juristar, så iallfall for folk flest. Det var eit viktig politisk motiv for å få vedteke

---

1 Dokument 19 (2011–2012) Rapport til Stortingets presidentskap fra Grunnlovsspråkutvalget om utarbeidelse av språklig oppdaterte tekstversjoner av Grunnloven på bokmål og nynorsk

to moderne grunnlovsversjonar i 2014. Kontroll- og konstitusjonskomitéen skreiv i 2012 at det var eit ønske at Grunnlova skulle bli «et enda mer levende dokument i det norske folkestyret».² Dei kalla moderniseringa eit demokratiprojekt. Grunnlova er den lova som inneheld sjølve spelereglane for demokratiet, og ho er den lova som har høgast rang i lovverket. Ho er folket si lov, og ho burde vere leseleg for folk. Det vart ho ikkje før våren 2014. Ein utløyssande faktor var grunnlovsjubileet i 2014. Å modernisere grunnlovsteksten skulle vere Stortingets jubileumsgåve til folket. Det enda nesten med havari, for det var lenge uvisst om moderniseringa kom til å bli vedteken.

Ein kan spørje seg om det var juridiske behov for å modernisere grunnlovsteksten. Strengt teke må svaret bli nei, sidan juristar har vorte trenar i å lese denne gamle, rare teksten og i å tolke han. Det var ikkje eit direkte rettstryggleiksproblem at Grunnlova var på dansk. Men det ville likevel vere verdfullt å få fram kor relevant Grunnlova er, at ho inneheld moderne, verkande og viktige rettsreglar og ikkje, slik somme trur, berre er eit reint historisk dokument som vi kostar støvet av på 17. mai. Grunnlova er ei meir moderne lov enn ho gav språkleg inntrykk av. Over 300 gonger har ho vorte endra etter 1814, og ho inneheld mange nye paragrafar. Bevisstgjerings og aktualisering var altså viktige grunnar til å modernisere grunnlovsspråket.

1.2 Kort om moderniseringsprosessen

Så litt om bakgrunnen for denne prosessen, som formelt tok til i 2008, då språkprofessor Finn-Erik Vinje på privat basis utarbeidde eit framlegg til ein modernisert bokmålstekst og fekk med seg stortingsrepresentant Carl I. Hagen.^{3, 4} Dette framlegget vart fremja på Stortinget 30. september 2008, men vart avvist av Stortinget 21. mai 2012. Grunngevinga var at det ikkje låg føre nokon nynorsk tekstversjon. Skulle ein fyrst setje Grunnlova om til moderne norsk, måtte det gjerast til begge dei offisielle målformene. På same møtet vedtok Stortinget med 151 mot 12 røyster å be «Presidentskapet bidra til å få utarbeidet oppdaterte språklige versjoner av Grunnloven på bokmål og nynorsk».

---

2 Innst. 276 S (2011–2012)

3 Dokument nr. 12:16 (2007–2008) Grunnlovsforslag nr. 16. Grunnlovsforslag fra Carl I. Hagen og Finn-Erik Vinje, vedtatt til fremsettelse av Carl I. Hagen

4 Vinje hadde lenge arbeidd med grunnlovsspråket, og alt i 2002 gav Stortinget ut hans bok *Frihetens palladium - i språklig belysning. Om språket i Grunnloven*.

Dette vart det såkalla Graverutvalet, med Hans Petter Graver (professor i juss og då dekan ved Universitetet i Oslo) som leiar. Dei andre medlemmene var Eirik Holmøyvik (då fyrsteamanuensis i juss ved Universitetet i Bergen), Kyrre Grimstad (då spesialrådgjevar i Stortingets administrasjon), Bård Eskeland (rådgjevar i Språkrådet) og Øystein Baardsgaard (då rådgjevar i Språkrådet) – til saman tre juristar og to filologar. Utvalet leverte sin rapport med ein bokmålsversjon og ein nynorskversjon 17. september 2012, slik at dei to versjonane kunne fremjast som grunnlovsframlegg innan fristen, som var 30. september.⁵ Innan utgangen av september kom det to framlegg til. Høgre og Framstegspartiet sette fram Vinjes bokmålsversjon.⁶ I tillegg sette dei fram Graverutvalets nynorskversjon som eit separat framlegg.⁷ Stortinget måtte difor våren 2014 ta stilling til tre ulike grunnlovsframlegg om språkleg endring. Vi skal ikkje gå mykje inn på den politiske debatten og intrigane rundt denne uryddige prosessen, men det enda med at Stortinget som eit kompromiss vedtok Vinjes bokmålsversjon og Graverutvalets nynorskversjon.

Til sist fekk vi altså to heilt ulike tekstversjonar, og noko heilt anna enn Stortinget tenkte seg i 2012. Spørsmålet blir då om dei to språkversjonane vi har i dag, eigentleg heng saman. Og for å gjere det heile endå meir komplisert har Grunnlova per i dag faktisk tre ulike språkstilar: Den fyrste stilen finn vi i Finn-Erik Vinjes bokmålsversjon, som er ei veldig lett revidering av den danske teksten frå 1903. I terminologi og syntaks er teksten lite modernisert, medan sjølvje ortografien er moderne. Stilen er nærmast så konservativ som det er mogleg å få til innanfor dagens forvaltningsprosa (Vinje kallar dette «moderat-konservativt bokmål»⁸). Den andre stilen finn vi i eit nytt kapittel om menneskerettar i Grunnlova, med åtte-ni nye paragrafar. Kapitlet vart vedteke av Stortinget 13. mai 2014. Desse paragrafane var det Graverutvalet som sette om til bokmål, i same stil som bokmålsversjonen til utvalet. Den tredje stilen finn vi i nynorskversjonen til Graverutvalet.

---

5 Dokument 12:25 (2011–2012) Grunnlovsforslag 25. Grunnlovsforslag fra Marit Nybakk, Martin Kolberg, Jette F. Christensen, Hallgeir H. Langeland og Per Olaf Lundteigen om vedtak av Grunnloven på tidsmessig bokmål og nynorsk

6 Dokument 12:21 (2011–2012) Grunnlovsforslag 21. Grunnlovsforslag fra Anders Anundsen, Per-Kristian Foss, Carl I. Hagen, Michael Tetzschner og Finn-Erik Vinje, vedtatt til fremsettelse av Anders Anundsen, Per-Kristian Foss og Michael Tetzschner om språklig fornyelse av Grunnloven

7 Dokument 12:22 (2011–2012) Grunnlovsforslag 22. Grunnlovsforslag fra Anders Anundsen og Per-Kristian Foss om en nynorsk versjon av Grunnloven

8 Finn-Erik Vinje: «Grunnloven i ny språkdrakt», Statsspråk 3/2014, s. 1–2

1.3 Eit arbeidsuhell med nynorskversjonen

Diverre er den vedtekne nynorskversjonen av Grunnlova ikkje identisk med framlegget frå Graverutvalet. Då Grunnlova vart vedteken på nynorsk, skjedde det på grunnlag av grunnlovsforslag 22 (Dokument 12:22 (2011–2012)) frå Anders Anundsen (FrP) og Per-Kristian Foss (H). Dei fremja nynorskversjonen som eit separat framlegg for å få vedteke Vinjes bokmålsframlegg samstundes. Uheldigvis byggjer framlegget frå Anundsen og Foss på eit tidlegare utkast frå Graverutvalet som sirkulerte på Stortinget. Som tillegg til denne artikkelen følgjer ei oversikt over skilnadene mellom framlegget frå Graverutvalet og den vedtekne nynorskversjonen. Dersom framlegget frå Graverutvalet skal vedtakast, må endringane fremjast på nytt som eige grunnlovsframlegg.⁹

1.4 Uheldige skilnader mellom dei vedtekne grunnlovsversjonane

Dei to versjonane frå Graverutvalet var «tvillingar», med harmonerande struktur og ordval. No er nynorsktvillingen vedteken i kombinasjon med Vinjes bokmålsversjon. Dimed har vi fått ein misklang som ikkje har grunnlag i skilnad mellom målformene, men som kjem av ulike tilnærmingar. Handteringa av *skal* og *bør* er eit viktig døme. I den opphavlege teksten¹⁰ stod det i § 100 fyrste avsnitt «Ytringsfrihed **bør** finde Sted». Alle juristar har lært at i grunnlovsspråket skal *bør* ofte forståast som ‘skal’ fordi ordet *bør* i 1814 juridisk var meint som eit påbod. I den vedtekne bokmålsversjonen står det framleis «Ytringsfrihet **bør** finne sted», medan nynorskversjonen har det juridisk korrekte «Ytringsfridom **skal** det vere». Dette kan sjåast som eit juridisk problem. Utgangspunktet for all lovtolkning er at ordlyden skal lesast i samsvar med den naturlege språklege forståinga. Når bokmålsversjonen elles har moderne rettskriving og langt på veg moderne ordval, så er det rimeleg å rekne med at «*bør*» skal lesast som ‘*bør*’ i den vanlege tydinga i dag, og ikkje som ‘skal’. Om ein godtek påstanden om at bokmålsversjonen er modernisert, blir den same versjonen altså juridisk misvisande. Det same mishøvet finn vi i den viktige regelen i § 105 om oreigning og kravet om fullt vederlag. I bokmålsversjonen står det «**bør** han eller hun ha full erstatning»,

---

9 Eit slikt framlegg vart fremja 30. september 2016: Dokument 12:20 (2015–2016) Grunnlovsforslag 20. Grunnlovsforslag fra Martin Kolberg, Jette F. Christensen og Gunvor Eldegard om språklige justeringer i enkelte paragrafer i Grunnloven på nynorsk.

10 Med den opphavlege teksten meiner vi her Grunnlova slik ho låg føre då Graverutvalet arbeidde med sin rapport.

medan nynorskversjonen har «**skal** ho eller han få fullt vederlag». Dette mishøvet finn vi også i § 121 om grunnlovsending.¹¹

Dei to versjonane skil diverre òg lag i terminologi og annan omgrepsbruk. Eit døme er § 26, som på bokmål seier at «Kongen har rett til å [...] inngå og oppheve **forbund** [...]», medan nynorskversjonen seier at «Kongen har rett til å [...] inngå og seie opp **folkerettslege avtaler** [...]». *Folkerettslege avtaler* er den moderne juridiske termen. Det gamle omgrepet *forbund* er rett nok ikkje gale, berre umoderne og no ute av bruk på dette området. Vi kan med det same nemne ordet *deliberasjon*, som finst fleire stader i bokmålsversjonen. I § 76 i nynorskversjonen er dette endra til «vurdering» (i andre avsnitt) og «behandling» (i tredje avsnitt). Den einaste endringa i bokmålsversjonen er at stavemåten *Deliberation* er modernisert til *deliberasjon*. Vi kjem tilbake med mange døme på at terminologien er modernisert berre i nynorskversjonen.

At dei to vedtekne versjonane ikkje er utarbeidde parallelt, har òg ført til uheldige skilnader i setningsinndelinga i nokre paragrafar. Nokre paragrafar i Grunnlova hadde fleire innskotne leddsetningar, som var med på å gjere teksten unødig komplisert. I Graverutvalet ønskte vi å gjere noko med dette. I minst ti paragrafar delte vi opp setningar og sette inn nye punktum på same stad i dei to versjonane. Sidan Vinjes bokmålsversjon ikkje har desse punktuma, er det fleire stader i dei vedtekne versjonane vorte problem med referansar til paragrafane. Eit døme på det er § 64:

---

11 I dag lyder § 121 (tidlegare § 112) fyrste avsnitt slik i bokmålsversjonen: «Viser erfaring at noen del av denne kongeriket Norges Grunnlov **bør** forandres, skal forslag derom fremsettes på første, annet eller tredje storting etter et nytt valg og kunngjøres ved trykken. Men det tilkommer først det første, annet eller tredje storting etter neste valg å bestemme om den foreslåtte forandring **bør** finne sted eller ei. Dog må en slik forandring aldri motsi denne Grunnlovs prinsipper, men bare angå slike modifikasjoner i enkelte bestemmelser som ikke forandrer denne konstitusjons ånd, og to tredjedeler av Stortinget **bør** være enige i en slik forandring.»

Nynorskversjonen lyder slik: «Viser røynsla at nokon del av denne grunnlova for Kongeriket Noreg **bør** endrast, skal framlegget om endring leggast fram på det fyrste, andre eller tredje stortinget etter eit nytt val og kunngjerast på prent. Men det er fyrst det fyrste, andre eller tredje stortinget etter neste val som avgjer om endringa **skal** gjerast eller ikkje. Ei slik endring må likevel ikkje stri mot prinsippa i denne grunnlova, men berre gjelde modifikasjonar i einskilde føresegner som ikkje endrar ånda i denne konstitusjonen, og to tredjedelar av Stortinget **må** vere samde i ei slik endring.»

- bokmål: De valgte representanter forsynes med fullmakter hvis lovligheit bedømmes av Stortinget.
- nynorsk: Dei valde representantane får tildelt fullmakter. Stortinget avgjer om fullmaktene er lovlege.

Her får versjonane ulike referansar. Det er rotete, men det er vi nøydde til å leve med.

1.5 Mandatet

Før vi ser på sjølve det språklege i nynorskversjonen, vil vi seie noko om mandatet til Graverutvalet. Mandatet inneheldt tre oppdrag som var vanskelege å sameine:

- «Utvalget skal utarbeide **nye, språklig oppdatere versjoner av Grunnloven på tidsmessig bokmål og nynorsk.**» [1]
- «Det tas sikte på å utforme grunnlovsbestemmelsene i et **mest mulig forståelig språk etter gjeldende rettskrivningsnormer** for bokmål og nynorsk. Det skal legges til grunn for arbeidet at de to målversjonene av Grunnloven skal være likestilte og ha samme rettslige status.» [2]
- «Et overordnet hensyn skal være at de språklige endringene i **minst mulig grad skal berøre meningsinnholdet** i de enkelte bestemmelsene, og at de to språkversjonene i **minst mulig grad skal kunne tolkes ulikt**. Samtidig skal det være et siktemål å endre grunnlovsbestemmelsene så lite som mulig i forhold til den någjeldende teksten.» [3]¹²

Vi skulle gjere grunnlovsspråket mest mogleg forståeleg og samtidig endre minst mogleg. Det måtte bli ein del kompromiss. Nynorskteksten kunne nok ha vore betre reint språkleg dersom mandatet ikkje hadde innehalde det siste punktet om at dei nye versjonane skal liggje så nær den opphavlege teksten som mogleg. Den vedtekne bokmålsversjonen ligg på si side nærare den opphavlege teksten, sjølv om han på visse punkt faktisk kunne ha lege endå nærare. Men er språket det mest mogleg forståelege etter gjeldande norm for bokmål? Det spørst om Stortinget 6. mai 2014 fekk det som dei med 151 røyster bestilte i 2012, for terminologien og setningsstrukturen er knapt moderniserte. Bokmålsversjonen inneheld framleis lange, krunglete og nesten uleselege setningar. Men dette er ikkje eit lyte ved Finn-Erik Vinjes *arbeid*,

---

12 Uthevingane er våre.

for han arbeidde jo ikkje med utgangspunkt i mandatet til Graverutvalet.

Når det gjeld punkt 2 i mandatet, om det er fare for at versjonane kan tolkast ulikt, er svaret tja. For juristar er det nok ingen fare for det, men for den jamne lesaren er det verre.

Ein konsekvens av utforminga av mandatet var at somme symboltunge og viktige paragrafar måtte få stå heilt eller delvis urørte. Det var to grupper med slike paragrafar: For det fyrste galdt det «faneparagrafane», t.d. § 1, som i dag seier «Kongeriket Noreg er eit fritt, sjølvstendig og uavhendeleg rike». Det er ei ord-for-ord-omsetjing. Liknande tilfelle er § 3 og § 49, som handlar om kven som har den utøvande og den lovgjevande makta, og § 97, med forbodet mot å gje lover tilbakeverkande kraft. Det ville både vere i strid med mandatet og strategisk uklokt overfor politikarane å endre meir på desse symboltunge paragrafane enn strengt nødvendig.

Det var òg nokre paragrafar i Grunnlova som var heilt nye og ikkje kunne rørast av den grunn. Eit døme er § 2 om verdigrunnlaget for Grunnlova, som vart til gjennom stat-kyrkje-forliket i 2012, som eit politisk kompromiss. Ytringsfridomsparagrafen (§ 100) var òg eit politisk kompromiss som vart formulert etter mykje att og fram i den politiske prosessen. Vi valde difor å setje teksten direkte om til nynorsk.

2 Dei språklege vala i nynorskversjonen

2.1 Formval innanfor nynorskrettskrivinga

Grunnlova har tidlegare vorte omsett til nynorsk ved fleire høve. I 1875 vart ho omsett av Olav Jakobsson Høyem, og i 1901 av Nikolaus Gjelsvik. Gjelsviks omsetjing vart framsett for Stortinget som grunnlovframlegg, men vart avvist av Stortinget i 1906. Den nyaste versjonen finst i utgåvene av tekstsamlinga *Grunnloven vår* frå mellom 1953 og 1989. Denne omsetjinga var truleg ei vidareføring av Gjelsviks omsetjing ved Knut Robberstad, Karl Arne Utgård og Kaare Haukaas. Etter 1985 har denne nynorskversjonen ikkje vorte vidareført og oppdatert.

Nynorskversjonen til Graverutvalet skil seg i mangt frå nynorskversjonen som vart vidareført til 1985. Graverutvalets versjon har a-mål og e-infinitiv (t.d. *ei lov - lova, å vere*) i staden for i-mål og a-infinitiv (t.d. *eilov - lovi, å vera*). Versjonen er halden innanfor læreboknormalen for nynorsk som galdt frå 1959 til 2012. Det fører til noko veksling

som kan verke usystematisk, som *y* i *fyrst* og *ø* i *følgje*, enkel konsonant i *løn* og dobbel i *gammal*. Lovteksten er helst konservativ innanfor læreboknormalen, men heile læreboknormalen var stort sett å rekne som «hovudstraumsnynorsk». Både i formverk, lydverk og ordtilfang kan tradisjonelle variantar førekome i same paragraf som ord og former som ligg nær bokmål. Dette spriket er ei følgje av kompromiss som har vore nødvendige for å oppfylle mandatet. Vi skulle halde oss så nær originalteksten som mogleg, og vi måtte ta omsyn til bokmålsversjonen vi utarbeidde samstundes.

2.2 Terminologi

I Graverutvalet hadde vi visse ambisjonar om ikkje berre å setje om til nynorsk og gjere språkdrakta moderne, men òg om å rydde opp og få konsistent omgrepsbruk. Ei stund vurderte vi å gjennomføre *styring* for *regjering* – men det kom vi ikkje i mål med. Vi prøvde òg å få ordparet *kongen/Kongen* til å rette seg etter gjeldande rettskriving. Som person skal *kongen* ha liten førebokstav, medan det heiter *Kongen* i *statsråd* og elles *Kongen* i tydinga ‘regjeringa’. Vi enda likevel med liten førebokstav over heile fjøla, og det same gjorde Vinje. *Konstitu-sjon* og *grunnlov* er to ord som går att i meir eller mindre same tyding. I 1814 var dei to orda heilt synonyme, og i eldre nynorskomsetjingar står det berre «Grunnlova». I faglitteraturen har det likevel etter kvart skilt seg ut nyansar i dette paret. Difor lét vi variasjonen stå ved lag. Det finst òg andre synonympar i Grunnlova som har fått stå, som *statsform* og *regjeringsform*.

Elles valde vi jamt over å endre teksten i tråd med moderne omgrepsbruk. Til dømes har vi modernisert og erstatta *Beslutning* med *vedtak* der det ordet blir bruka i dag. Er *en beslutning* eit vedtak, skriv vi «vedtak» i Grunnlova, som i § 15 tredje avsnitt:

- Når Stortinget har fattet beslutning om mistillit ... (Vinje)
- Når Stortinget har gjort/fattet vedtak om mistillit ... (Graver NN/BM)

I den mest generelle tydinga heiter *beslutning* likevel *avgjerd* på nynorsk, jf. § 27:

- Ingen beslutning må tas i statsrådet ... (Vinje og Graver BM)
- Inga avgjerd må takast i statsrådet ... (NN)

I Grunnlova er det sær s mange uttrykk for rettar og plikter, t.d. i den opphavlege versjonen:

Plikt: NN er forbunden at / NN er forpligtet at / NN er pliktig til / det paaligger NN / NN har at

Rett: NN er berettiget til / det er tilladt for NN / det tilkommer NN at

Vi tenkte på å jamne ut til det enklaste og mest forståelege, nemleg *skal/må* og *har plikt* i samband med plikt og *kan* og *har rett* i samband med rett. Men vi kom berre eit stykke på veg med det.

Men i det minste fekk vi gjort noko med *bør* i tydinga 'skal', jf. § 100 fyrste avsnitt:

- Ytringsfrihed **bør** finde Sted.
- Ytringsfridom **skal** det vere. (Graver NN)
- Ytringsfrihet **skal** finne sted. (Graver BM)

Nokre ord og omgrep kunne ikkje skiftast ut i moderniseringa beint fram fordi det ikkje finst moderne synonym å skifte dei ut med. Alternativet hadde vore lange omskrivingar, så slikt måtte vi berre la stå. Eit døme er den tidlegare § 98:¹³

- Med **Sportler**, som erlægges til Rettens Betjente, bør ingen Afgifter til Statskassen være forbundne.
- Det må ikkje leggjast avgifter til statskassa på **sportlar** som blir betalte til dei som gjer teneste for retten.

Det same galdt dåverande § 108:¹⁴

- Ingen **Grevskaber, Baronier, Stamhuse og Fideikommiss**, maa for Eftertiden oprettes.
- Heretter kan det ikkje skipast **grevskap, baroni, stamhus** eller **fideikommiss**.

---

13 Paragrafen har seinare vorte oppheva.

14 Paragrafen har seinare bytt nummer til § 118.

I § 19 valde vi å endre «vaager over» til «ser til at» og «Almenvæsenet» til «samfunnet», jamfør originalen:

- Kongen **vaager over**, at Statens Eiendomme og **Regalier** anvendes og bestyres paa den af Stortinget bestemte og for **Almenvæsenet** nyttigste Maade.

Vinje beholdt den fyrste formuleringa, «våker over». «Regalier» kan gje inntrykk av at det er tale om krone, septer og liknande, men slik er det ikkje å forstå her. *Regale* er eit gammalt juridisk uttrykk for statlege særrettar, t.d. vrakgods. Uttrykket er faktisk i bruk, og det ville vere svært vanskeleg å setje det om til moderne norsk, for då måtte det bli noko litt uelegant å la *særlege statlege særrettar*, sidan det ikkje er alle statlege særrettar som er regale. Så seint som i 1980-åra har det vore i bruk om oljeførekomstane på havbotnen. Det enklaste var å la ordet stå. Eit regale i den aktuelle tydinga skal etter rettskrivinga bøyast regelrett i fleirtal: *alle regala*. Det historiske grunnlaget for det kan diskuterast, men ein bonus er at vi får eit skilje mot fleirtalsordet *regalia*, som faktisk viser til krone, septer og liknande. Dette har vi fått kritikk for, men vi tykkjer det var ei god løysing. Resultatet vart slik:

- Kongen **våker over** at statens eiendommer og **regalier** anvendes og bestyres på den av Stortinget bestemte og for **samfunnet** nyttigste måte. (Vinje)
- Kongen **ser til at** eiedomane¹⁵ og **regala** til staten blir nytta og forvalta slik Stortinget har fastsett, og på den måten som er nyttigast for **samfunnet**. (NN)

Nedanfor følger ei lang rekkje døme på modernisering av terminologi. Somme stader hadde Finn-Erik Vinje ikkje modernisert i sitt grunnlovsframlegg frå 2008, men seinare endra samsvar med Graverutvalet.

Somme problem var meir akutte enn andre, særleg «Politi» i § 17, som etter moderne språkbruk er heilt misvisande. I 1814 var tydinga ei heilt anna og veldig vid. Den gongen snakka ein t.d. ikkje om forvaltningsrett, men om politirett, som i dag berre er ein liten del av forvaltningsretten. Vi måtte ty til ei litt upresis omsetjing, «offentleg forvaltning og regulering», men i ettertid ser vi at «offentleg forvaltning» kanskje hadde vore nok. Vinje snudde heldigvis på dette punktet, så

---

15 I rapporten frå Graverutvalet stod det «eiedommane», men i den vedtekne nynorskversjonen står det «eiedomane».

det står ikkje «politi» i den vedtekne bokmålsversjonen. «Livsstraf» i § 20 måtte det òg gjerast noko med. I § 25 måtte vi gjere ei tolking av «Rigets Land- og Sømagt» og ta inn omgrepet «forvarsmakta til riket» i staden for å ramse opp alle forsvarsgreinene. Vi tykte ikkje *krigsmakta* ville klinge godt, men ordet «forsvarsmakta» høver godt saman med § 26, som opphavleg sa at «Kongen har Ret til at [...] begynde Krig til Rigets Forsvar [...]».

Vi prøvde å bruke gjeldande juridisk terminologi der han hørde naturleg heime, t.d. i § 66, der «personlig Hefelse» vart bytt ut med det straffeprosessuelle uttrykket «pågriping». I den vedtekne bokmålsversjonen står det framleis «personlig heftelse», som er mindre tilgjengeleg. På liknande vis har vi i dag «psykisk svekking» i nynorskversjonen og «sjelelig svekkelse» i bokmålsversjonen.

§ 17: Kongen kan give og ophæve **Anordninger** ... De gjælde **provisorisk** til næste Storthing.
→ **provisoriske lover** ... Dei gjeld / De gjelder til neste storting. (NN og Graver BM)
... **anordninger** ... De gjelder **provisorisk** til neste Storting. (Vinje)

§ 17: **Politi**
→ offentlig forvaltning og regulering (NN)
→ offentlig forvaltning og regulering (Graver BM og Vinje)

§ 20: **Livsstraf**
→ dødsstraff (Graver NN og BM, Vinje)

§§ 22 og 62: **Diplomatiet eller Konsulatvæsenet**
→ utanrikstenesta (NN) / utenriktjenesten (Graver BM)
→ diplomatiet eller konsulatvesenet (Vinje)

§ 25: **Rigets Land- og Sømagt**
→ forvarsmakta til riket (NN) / rikets forsvarsmakt (Graver BM)
→ rikets land- og sjømakt (Vinje)

§ 26: **Forbund**
→ folkerettslege avtaler (NN) / folkerettslige avtaler (Graver BM)
→ forbund (Vinje)

- § 26: Gesandter
→ sendemenn (Graver NN og BM, Vinje)
- § 50: sjælelig Svekkelse
→ psykisk svekking (NN) / psykisk svekkelse (Graver BM)
→ sjelelig svekkelse (Vinje)
- § 66: personlig Heftelse
→ pågriping (NN) / pågripelse (Graver BM)
→ personlig heftelse (Vinje)
- § 75: at naturalisere Fremmede
→ å gje innfødsrett (NN)¹⁶ / å gi innfødsrett (Graver BM)
→ å naturalisere fremmede (Vinje)
- § 75: have Indseende med den offentlige Forvaltning
→ føre kontroll med den offentlege forvaltninga (NN)
→ føre kontroll med den offentlige forvaltning (Graver BM og Vinje)
- § 93:¹⁷ ... at en international Sammenslutning ... skal kunne udøve **Beføielser** der efter denne Grundlov ellers tilligge Statens Myndigheder, dog ikke **Beføielse** til at forandre denne Grundlov
→ ... at ein internasjonal samskipnad ... på eit sakleg avgrensa område får **råderett** som elles ligg hjå dei statlege styresmaktene, men likevel ikkje **rett** til å endre denne grunnlova. (NN)
→ ... at en internasjonal sammenslutning ... på et saklig begrenset område får utøve **myndighet** som ellers ligger hos statens myndigheter etter denne grunnlov, men likevel ikke **rett** til å endre denne grunnlov. (Graver BM)
→ ... at en internasjonal sammenslutning ... på et saklig begrenset område skal ha rett til å utøve **beføyelser** som etter denne Grunnlov ellers tilligger statens myndigheter, dog ikke **beføelse** til å forandre denne Grunnlov. (Vinje)

---

16 I rapporten frå Graverutvalet stod det «innfødsrett».

17 Paragrafen har seinare bytt nummer til § 115.

- § 96:¹⁸ Pinligt Forhør maa ikke finde Sted.
→ Pinefullt forhøyr må ikkje skje.¹⁹ (NN)
→ Pinefullt forhør må ikke finne sted. (Graver BM og Vinje)
- § 99:²⁰ Ingen maa fængslig anholdes ...
→ Ingen må fengslast ... (NN)
→ Ingen må fengsles ... (Graver BM og Vinje)
- § 102: Hus-Inkvisitioner maa ikke finde Sted ...
→ Det må ikkje utførast husransakingar ... (NN)
→ Husransakelse må ikke finne sted ... (Graver BM)
→ Husundersøkelser ma ikke finne sted ... (Vinje)
- § 104:²¹ Jord og Boslod kan i intet Tilfælde forbrydes.
→ Ingen kan bli frådømd sin faste eignedom eller heile eiga si på grunn av eit brotsverk.²² (NN)
→ Ingen kan bli fradømt sin faste eiendom eller hele sin formue på grunn av en forbrytelse. (Graver BM)
→ Jord og boslodd kan ikke i noe tilfelle forbrytes. (Vinje)
- § 105: Statens Tarv
→ omsyn til samfunnet (NN)
→ hensyn til samfunnet (Graver BM)
→ statens tarv (Vinje)

---

18 Paragrafen er seinare oppheva, og innhaldet er vidareført i ny § 93. Formuleringa i noverande § 93 andre avsnitt lyder slik: «Ingen må utsetjast for tortur eller anna umenneskeleg eller nedverdiggande behandling eller straff.» (NN) / «Ingen må utsettes for tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.» (BM)

19 Framlegget i rapporten frå Graverutvalet var: «Det må ikkje haldast pinefullt forhøyr.»

20 Paragrafen er seinare oppheva, og innhaldet er flytt til ny § 94. Formuleringa i noverande § 94 fyrste avsnitt lyder slik: «Ingen må fengslast eller bli fråteken fridommen på anna vis ...» (NN) / «Ingen må fengsles eller berøves friheten på annen måte ...» (BM)

21 Paragrafen er seinare oppheva, og innhaldet vidareført i ny § 96. Føresegna i norverande § 96 tredje avsnitt lyder slik: «Ingen kan dømmast til å avstå fast eignedom eller heile eiga si om ikkje verdiane er nytta til eller er utbyte frå ei strafflagd handling.» (NN) / «Ingen kan dømmes til å avstå fast eiendom eller samlet formue, med mindre verdiene er benyttet til eller er utbytte fra en straffbar handling.» (BM)

22 I rapporten frå Graverutvalet var framlegget: «Ingen kan bli frådømd den faste eignedommen sin eller heile eiga på grunn av eit brotsverk.»

Det mest omdiskuterte i denne lista var nok «pinligt Forhør» (§ 96), men berre ei veke etter vart denne paragrafen oppheva og ein ny § 93 vedteken som del av den nye menneskerettskatalogen i Grunnlova, og der heiter det «tortur» i begge versjonane. Vi vart forresten litt overraska då Vinje òg valde «pinefullt»; her hadde vi i staden venta kritikk frå det haldet.

I § 102 har «Hus-Inkvisitioner» vorte til «husransakingar» i nynorskversjonen og «husundersøkelser» i Vinjes bokmålsversjon. Denne paragrafen skal verne borgarane mot at det offentlege tek seg inn i heimen når det ikkje er noko kriminelt i gjerde. Graverutvalet valde den straffeprosessuelle termen *ransaking/ransakelse* i staden for det ulne ordet *husundersøking/husundersøkelse*.

Desse døma viser at ordvalet i Grunnlova er mykje modernisert i og med nynorskversjonen, og at vi har fått eit uheldig sprik mellom målformene i dei to vedtekne versjonane. Grunnen er at vi moderniserte terminologi, delte opp setningar og gjorde teksten meir lesarvenleg. Moderniseringa i Vinjes bokmålsversjon held seg med ein del unntak på overflata, på rettskrivingsnivået.

Vi tek med tre døme til på at nynorskversjonen har gått lenger i ordvalet:

§ 20: de Sager som af Stortinget **foranstaltes anlagte** for Rigsretten
→ saker som Stortinget **reiser** for Riksretten (NN)
→ de saker som Stortinget **anlegger** for Riksretten (Vinje)

§ 23: Ingen [...] arvelige Forrettigheder maa **tilstaaes** Nogen for Eftertiden.
→ Ingen må heretter **få** arvelege særrettar ... (NN)
→ Ingen [...] arvelige privilegier må **tilstås** noen for ettertiden. (Vinje)

§ 71: i fire **paa hinanden følgende** Aar
→ i fire år **på rad** (NN)
→ i fire **sammenhengende** år (Vinje)

2.3 Stilval i nynorskversjonen

Om vi ser på dei tradisjonelle definisjonane av kansellispråk, er nynorskversjonen ikkje-kansellistisk.

Dobbelt bunden form

I nynorskversjonen har vi gjennomført dobbelt bunden form der bokmålsversjonen har enkelt bunden form, i samsvar med vanleg norsk talemål:

denne Grundlov; denne Paragraf; dette Raad

- denne grunnlova; denne paragrafen; dette rådet (NN)
- denne Grunnlov; denne paragraf; dette råd (Vinje)

Attributiv sperring

Nynorskversjonen inneheld heller ikkje såkalla attributiv sperring. Legg merke til at bokmålsversjonen vaklar noko mellom å halde på dette draget (§ 76 og § 36) og å mjuke opp (§ 31):

§ 76: med **de af** Storthinget tilføiede Anmerkninger

- med merknader frå Stortinget (NN)
- med **de av** Stortinget tilføyde anmerkninger (Vinje)

§ 36: **En til** Norges Krone arveberettiget Prinsesse eller Prins ...

- Ei prinsesse eller ein prins med arverett til Noregs krone ... (NN)
- **En til** Norges krone arveberettiget prins eller prinsesse ... (Vinje)

§ 31: **Alle af** Kongen udfærdigede Beslutninger ...

- Alle avgjerder kongen ferdar ut ... (NN)
- Alle de beslutninger som kongen utferdiger ... (Vinje)

Likeins har Vinjes bokmålsversjon snart omskriving frå passiv (t.d. § 74 og § 20), snart ikkje (t.d. § 19). Her var det naturleg å vera meir konsekvent på nynorsk.

§ 74: kun forsaavidt det **af Storthinget** maatte tilstedes

- berre når **Storthinget** gjev løyve til det (NN)
- bare for så vidt **Storthinget måtte** tilstede det (Vinje)

§ 20: de Sager som **af Storthinget** foranstaltes anlagte for Rigsretten

- saker som **Storthinget reiser** for Riksretten (NN)
- de saker som **Storthinget anlegger** for Riksretten (Vinje)

§ 19: paa den **af Storthinget** bestemte og for Almenvæsenet nyttigste Maade

- slik **Stortinget** har fastsett, og på den måten som er nyttigast for samfunnet (NN)
- på den **av Stortinget** bestemte og for samfunnet nyttigste måte (Vinje)

S-genitiv

S-genitiv i originalteksten får ofte preposisjonsfrasar i nynorskversjonen, og Graverutvalet freista å behandle liknande formuleringar likt. I Vinjes bokmålsversjon finn vi stundom ulike løysingar, jf. § 13 og § 40:

§ 13: Under Kongens Reiser inden Riget kan han overdrage **Rigets Bestyrelse** til Statsraadet.

- For den tida kongen reiser i riket, kan han overlate **styringa av riket** til statsrådet. (NN)
- Under kongens reiser innen riket kan han overdra **styret av riket** til statsrådet. (Vinje)

§ 40: ... forestaar Statsraadet **Rigets Bestyrelse** ...

- skal statsrådet stå for **styringa av riket** (NN)
- forestår statsrådet **rikets bestyrelse** (Vinje)

Pronominaladverb

Finn-Erik Vinje har skrive i boka *Moderne norsk*²³ (s. 74): «Hvis vi bruker mange pronominala adverb av typen *herfor*, *hermed*, *derav*, *herav*, *derom*, *herom*, får framstillingen et stivt, skriftspråklig preg.» I bokmålsversjonen er *derom* behalde somme stader der nynorskversjonen og bokmålsversjonen til Graverutvalet har den vanlege formuleringa «om det».

§ 47: og ingen af dem **derom** har efterladt nogen skriftlig Bestemmelse

- og ingen av dei har late etter seg ei skriftleg føresegn **om det** (NN)
- og ingen av dem har etterlatt noen skriftlig bestemmelse **om det** (Graver BM)
- og ingen av dem har etterlatt noen skriftlig bestemmelse **derom** (Vinje)

---

23 Vinje, Finn-Erik (1987) *Moderne norsk. Råd og regler for praktisk språkbruk. Fjerde reviderte utgave*, Universitetsforlaget

- § 22: etterat han **derom** har hørt Statsraadets Betænkning
→ etter at han har høyr kva statsrådet meiner **om det** (NN)
→ etter at han har hørt statsrådets mening **om det** (Graver BM)
→ etter at han har hørt statsrådets betenkning **derom** (Vinje)

- § 53: overensstemmende med, hvad **derom** i Lov bestemmes
→ i samsvar med føresegner **om dette** i lov (NN)
→ i overensstemmelse med det som bestemmes **om dette** i lov (Graver BM)
→ i overensstemmelse med hva som bestemmes i lov **om dette** (Vinje)

Lange og innfløkte eller stive formuleringar

Mange stader er dei nynorske setningane litt kortare enn bokmålssetningane. På eit tidspunkt i prosessen var nynorskomsetjinga nesten 15 prosent kortare enn den opphavlege teksten. Men dette jamna seg ut etter kvart, då det vart klårt at ein måtte gje fleire konsesjonar til vanen.

Vi dreg likevel fram nokre døme på at nynorskversjonen har kortare formuleringar enn bokmålsversjonen. Dette er jamt over løysingar som for så vidt ville ha vore kurante i bokmål.

- § 54: [Valgthingene] skulle **være tilendebragte inden September Maanedes Udgang**.
→ [Valtinga] skal **vere avslutta seinast i september**. (NN)
→ [Valgtingene] skal **være tilendebrakt innen september måneds utgang**. (Vinje)

- § 63: Det skal [...] bestemmes, **inden hvilken Tid og paa hvilken Maade ...**
→ [Det skal] fastsetjast [...] **når og korleis ...** (NN)
→ Det skal [...] bestemmes [...] **innen hvilken tid og på hvilken måte ...** (Vinje)

- § 60: **Hvorvidt og under hvilke Former de Stemmeberettigede kunne afgive deres Stemmesedler uden personligt Fremmøde** paa Valgthingene bestemmes ved Lov.
→ **Om og korleis** dei røysteføre kan **røyste utan å møte personleg** på valtinga, blir fastsett i lov. (NN)
→ **Hvorvidt og under hvilke former** de stemmeberettigede kan **avgi sine stemmesedler uten personlig fremmøde** på valgtingene, bestemmes ved lov. (Vinje)

- § 74: en Tale, **hvori han underretter det** [Storthinget] om Rigets
 → Tilstand og de Gjenstande, **hvorpaa** han især ønsker at
henlede Storthingets **Opmærksomhed**
 → ei tale **om** tilstanden i riket og dei emna han særleg vil
gjere Stortinget **merksam på** (NN)
 → en tale **der han underretter det** [Stortinget] om rikets
 tilstand og de forhold som han især ønsker å **lede** Stortingets
oppmerksomhet mot (Vinje)
- § 78: Billiger Kongen Lovbeslutningen, **forsyner han den med sin
 Underskrift, hvorved** den vorder Lov.
 → Godtek kongen lovvedtaket, **skriv han under, og dermed**
 blir det til lov. (NN)
 → Godtar kongen lovbeslutningen, **forsyner han den med
 sin underskrift, hvorved** den blir lov. (Vinje)
- § 79: Er en Lovbeslutning bleven **uforandret antagen** af to
 Storthing, **sammensatte efter to forskjellige paa hinanden
 følgende Valg og indbyrdes adskilte** ved mindst to
mellemliggende Storthing ...
 → Når to storting **med eitt val og minst to storting imellom**
 har gjort **same** lovvedtaket uendra ... (NN)
 → Er en lovbeslutning blitt **uforandret antatt** av to storting,
sammensatt etter to på hinannen følgende valg og
innbyrdes adskilt ved minst to **mellomliggende storting**
 ... (Vinje)

Oppdeling av setningar og anna forenkling

Som før nemnt ville Graverutvalet òg forenkle språket ved å dele opp setningar:

- § 6: Arvefølgen er lineal, saaledes at kun i lovligt Ægteskab født Barn af Dronning eller Konge, eller af en som selv er arveberettiget, kan arve, og at den nærmere Linje gaar foran den fjernere og den ældre i Linjen foran den yngre.
 → Arvefølga er lineal. Berre barn av ei dronning eller ein konge, eller av nokon som sjølv har arverett, kan arve, og barnet må vere født i lovleg ekteskap. Den nærare lina går føre den fjernare og den eldre i lina føre den yngre. (NN)
 → Arvefølgen er lineal, således at bare i lovlig ekteskap født barn av konge eller dronning eller av en som selv er arveberettiget, kan arve, og at den nærmere linje går foran den fjernere og den eldre i linjen foran den yngre. (Vinje)

- § 26: Traktater angaaende Sager af særlig Vigtighed **og i alle Tilfælde** Traktater hvis Iværksættelse efter Konstitutionen nødvendiggjør en ny Lov eller Storthingsbeslutning, blive først bindende, naar Stortinget har givet sit Samtykke dertil.
- Traktatar om særleg viktige saker blir fyrst bindande når Stortinget har gjeve samtykke til det. **Det same gjeld alle** traktatar som etter konstitusjonen ikkje kan setjast i verk utan ei ny lov eller eit nytt stortingsvedtak. (NN)
  - Traktater om saker som er av særlig stor viktighet, **og i alle tilfeller** traktater hvis iverksettelse etter Grunnloven nødvendiggjør en ny lov eller stortingsbeslutning, blir først bindende når Stortinget har gitt sitt samtykke dertil. (Vinje)

Her gjer nynorskversjonen seg ferdig med ein ting om gongen. Legg òg merke til den kursiverte formuleringa, der Vinje òg har valt ei form for modernisering, utan at dét vel strengt teke er noko krav som moderne bokmål set.

Den mest radikale forenklinga gjennomførte utvalet i § 6 tredje avsnitt, òg i bokmålsversjonen som ikkje vart vedteken. Her må nok lesaren setje ned farten:

- § 6: **Dog tilkommer Arveret ikke nogen som ikke** er født i rett nedstigende Linje fra den sidst regjerende Dronning eller Konge eller dennes Søster eller Broder, eller selv er dennes Søster eller Broder.
- **Arverett har likevel berre dei** som ættar frå foreldra til den sist regjerande dronninga eller kongen. (NN)
  - **Arverett har likevel bare de som** er født i rett nedstigende linje frå foreldrene til den sist regjerende dronning eller konge. (Graver BM)
  - **Dog tilkommer arverett ikke noen som ikke** er født i rett nedstigende linje fra den sist regjerende konge eller dronning eller fra dennes bror eller søster, eller selv er dennes bror eller søster. (Vinje)

Nøkkelen til forenkling låg altså ein generasjon attende.

Også i paragrafane om stortingsvalskipnaden gjekk vi drastisk til verks. Desse reglane er nokså nye, dei vart sist reviderte i 2003. Men dei var ikkje mindre innfløkte for det. Det er litt leitt å måtte slå fast at paragrafane som hadde vore uendra sidan 1814, jamt over var enklare

utforma enn mange nye paragrafar. Når restar av kansellistil parar seg med moderne politikarbyråkratspråk, kan det bli uformeleg. Nokre paragrafar vart aldri gode reint språkleg fordi vi ikkje såg oss syn med å gå grundig nok til verks. Dei mest tekniske paragrafane var i grunnen ikkje dei verste å arbeide med, for der fanst det i prinsippet ein fasit:

§ 57 fyrste avsnitt: Det Antal Storthingsrepræsentanter, som bliver at vælge, bestemmes til 169.

- Det skal veljast 169 stortingsrepresentantar. (NN)
- Det antall stortingsrepresentanter som blir å velge, fastsettes til 169. (Vinje)

§ 57 femte avsnitt: Det Antal Storthingsrepræsentanter, som bliver at vælge fra hvert Valgdistrikt, bestemmes paa Grundlag af en Beregning af Forholdet mellem hvert Distrikts Antal Indvaanere samt Areal, og det hele Riges Antal Indvaanere samt Areal, naar hver Indvaaner giver 1 Point og hver Kvadratkilometer giver 1,8 Point. Beregningen bliver at foretage hvert ottende Aar.

- Talet på stortingsrepresentantar som skal veljast frå kvart valdistrikt, blir utrekna på grunnlag av innbyggjartalet og flatevidda i distriktet i høve til innbyggjartalet og flatevidda i heile riket. I denne utrekninga gjev kvar innbyggjar 1 poeng og kvar kvadratkilometer 1,8 poeng. Utrekninga skal gjerast kvart åttande år. (NN)²⁴
- Det antall stortingsrepresentanter som blir å velge fra hvert valgdistrikt, bestemmes på grunnlag av en beregning av forholdet mellom hvert distrikts antall innbyggere samt areal, og hele rikets antall innbyggere samt dets areal, når hver innbygger gir 1 poeng og hver kvadratkilometer gir 1,8 poeng. Beregningen blir å foreta hvert åttende år. (Vinje)²⁵

§ 59: Udjævningsmandaterne fordeles mellem de i Udjævning deltagende Partier paa Grundlag af Forholdet mellem de

---

24 I rapporten frå Graverutvalet var framlegget: «Talet på stortingsrepresentantar som skal veljast frå kvart valdistrikt, blir utrekna på grunnlag av høvet mellom innbyggjartalet og flatevidda i distriktet på den eine sida og innbyggjartalet og flatevidda i heile riket på den andre sida. I denne utrekninga gjev kvar innbyggjar 1 poeng og kvar kvadratkilometer 1,8 poeng. Utrekninga skal gjerast kvart åttande år.»

25 Legg òg merke til små detaljar som «skal gjerast/veljast» kontra «blir å foreta/velge». Det er så å seie vesensskilnaden mellom versjonane som syner seg her. Det er rimeleg å kalle «skal gjerast/gjøres» den normale norske målføringa, og vi forstår ikkje at det ikkje skal vere «fint nok».

sammenlagte Stemmetal for de enkelte Partier i det hele Rige i det Øiemed at opnaa **størst mulig Forholdsmessighed Partierne imellem.**

- Med sikte på **best mogleg samsvar mellom røystetal og representasjon** blir utjanningsmandata delte mellom dei partia som er med i utjamninga, på grunnlag av høvet mellom røystetala deira i heile riket. (NN)
- Utjevningmandatene fordeles mellom de i utjevningen deltagende partier på grunnlag av forholdet mellom de sammenlagte stemmetall for de enkelte partier i hele riket i det øyemed å oppna **størst mulig forholdsmessighet partiene imellom.** (Vinje)

I denne omskrivinga ligg det òg ei lita presisering (utheva).
«Forholdsmessighet» mellom partia er ikkje så klårt.

2.4 Ordval i nynorskversjonen

Ord på be-

Grunnlova inneheldt mange ord som var utanfor eller på sida av det tradisjonelle nynorske ordtilfanget. Ei stor gruppe er orda som byrjar med *be-*, og her følgjer nokre døme på kva vi gjorde med dei. Utvalet måtte naturlegvis ta stilling til kva eit ord tyder i den aktuelle paragrafen. Ein god illustrasjon på det er at substantivet «Betænkning» er omsett ulikt i § 22 og § 83.

Beslutning (mange paragrafar)

- avgjerd/vedtak (NN)

Bestemmelse(r) (mange paragrafar)

- føresegn(er) (NN)

§ 93: ... at en international Sammenslutning ... **skal kunne udøve Beføielser**

- **får råderett** (NN)

beskikke (fleire paragrafar)

- utnemne (NN)

§ 28: Embeders Besættelse

- embetsutnemningar (NN)
- embetsutnevnelser (Graver BM og Vinje)

(være) stemmeberettiget (fleire paragrafar)
→ ha røysterett, vere røystefør (NN)

beklæde Embeder (fleire paragrafar)
→ ha embete (NN)

§ 22: efterat han derom har hørt **Statsraadets Betænkning**
→ etter at han har høyrte **kva statsrådet meiner** om det (NN)

§ 83: Høiesterets **Betænkning** over juridiske Gjenstande
→ **utgreiing** frå Høgsterett om juridiske emne (NN)

Under tvil valde Graverutvalet å bruka verbet *behandle* og substantivet *behandling* i nynorskversjonen, somme stader òg i staden for andre ord:

§ 73: Dog **kan** ikke Grundlovsforslag **behandles**, medmindre mindst to Trediedele af Storthingets Medlemmer ere tilstede.
→ Grunnlovsframlegg **kan** berre **behandlast** dersom minst to tredjedelar av medlemmene er til stades. (NN)

§ 76: Imellem enhver saadan **Deliberation** maa, i det mindste, tre Dage hengaa.
→ Mellom kvar slik **behandling** må det gå minst tre dagar. (NN)

Eit alternativ ville vore det mykje brukte *handsame* og *handsaming*. I verkeleg tradisjonell nynorsk nytta ein helst *ta opp*, *ha opp*, *ha føre* o.a., men denne floraen av i og for seg enkle uttrykk kan vere vanskeleg å handtere rett i dag.

Ord på *-het*

Også ord som endar på *-het*, vart i alle tilfelle som nær som eitt omskrivne («sivile overøvrighetspersonar» i § 22). Somme stader vart dei skifte ut med andre substantiv, andre stader med adjektiv og éin stad (§ 65) var løysinga stryking:

Statens **Myndigheder** (mange paragrafar)
→ dei statlege **styresmaktene** (NN)

§ 3: **alle de Rettigheder** og Pligter som ... indehaves af Kongen
→ **alle rettar** og plikter som kongen har (NN)

§ 12: ... kan Kongen ved overordentlige Leiligheder ... tilkalde andre norske Borgere
→ ... kan kongen i særlege høve kalle inn andre norske borgarar (NN)

§ 26: Traktater angaaende Sager af særlig Vigtighed ...
→ Traktatar om særleg viktige saker ... (NN)

§ 65: Ferier af mindst 14 Dages Varighed
→ feriar på minst 14 dagar (NN)

§ 75: Decisionsmyndigheden
→ desisjonsmakta (NN)

§ 110 b:²⁶ et Milieu som sikrer Sundhed
→ eit helsesamt miljø (NN)

Andre ord med lite rom i nynorsk

Vi avsluttar med fleire døme på omsetjing av «bokmålsord» til nynorsk. Nokre av endringane var nødvendige, andre kan diskuterast, for vanleg nynorsk inneheld mange brukande ord som før vart rekna som bokmål. Ein kunne godt valt annleis. Det kan vere vanskeleg å skjøne kvifor eitt ord er skift ut med noko meir norsk eller moderne, medan eit liknande ord har fått stå. Vonleg har denne gjennomgåinga gjort det lettare å forstå kvifor endringane ikkje kunne bli konsekvente, korkje i nynorskversjonen, i bokmålsversjonen eller hjå Vinje. Når ikkje anna er nemnt nedanfor, ligg Vinjes versjon nær originalen i ordvalet på dei aktuelle punkta:

§ 74: kun forsaavidt det af Storthinget maatte tilstedes
→ berre når Stortinget gjev løyve til det (NN)
→ bare for så vidt Stortinget måtte tilstede det (Vinje)

§ 14: Kongen kan beskikke Statssekretærer til at bistaa Statsraadets Medlemmer under Udførelsen af deres Forretninger udenfor Statsraadet.
→ Kongen kan utnemne statssekretærar til å hjelpe medlemmene av statsrådet med gjeremåla deira utanfor statsrådet. (NN)

---

26 Paragrafen har seinare bytt nummer til § 112.

- § 30: **Finder** noget Medlem af Statsraadet, at Kongens Beslutning er stridende mod Statsformen eller Rigets Love, er det Pligt at **gjøre kraftige Forestillinger derimod ...**
 → **Meiner** nokon medlem av statsrådet at avgjerda til kongen strir mot statsforma eller lovene i landet, har ho eller han plikt til å **ta kraftig til motmæle ...** (NN)
 → **Finner** noe medlem av statsrådet at kongens beslutning strider mot statsformen eller rikets lover, er det en plikt å **gjøre kraftige motforestillinger ...** (Vinje)
- § 28: **Forestillinger** om Embeders Besættelse
 → **Tilrådingar** om embetsutnemningar ...
 → **Innstillinger** om embetsutnevnelser ... (Vinje)
- § 8: Saasart Kongen har opnaaet den lovbestemte Alder, **erklærer han sig offentlig at være myndig.**
 → Så snart kongen har nådd den lovfeste alderen, **lyser han seg myndig** (NN)
- § 7: hvis Kongens Forslag **ikke bifaldes**
 → dersom framlegget frå kongen **ikkje blir stødd** (NN)
- § 108:²⁷ **Ingen** Grevskaber, Baronier, Stamhuse og Fideikommiss, **maa for Eftertiden oprettes.**
 → **Heretter kan det ikkje skipast** grevskap, baroni, stamhus eller fideikommiss. (NN)
- § 16: dens [= Kirkens] **Ordning**
 → **kyrkjeskipnaden** (NN)

I den opphavlege teksten var substantivet *Gjenstand* brukt i tydinga 'emne'. Graverutvalet har konsekvent bytt ordet ut med *emne* der det høver. Hå Vinje finn vi litt av kvart, sikkert med god grunn i kvart tilfelle:

- § 100: Frimodige Ytringer om Statsstyrelsen og hvilkensomhelst anden **Gjenstand** ere Enhver tilladte.
 → Alle har rett til å ytre seg frimodig om statsstyringa og kva anna **emne** som helst. (NN)
 → Frimodige ytringer om statsstyret og hvilken som helst annen **gjenstand** er tillatt for enhver. (Vinje)

---

27 Paragrafen har seinare bytt nummer til § 118.

§ 74: en Tale, hvori han underretter det om Rigets Tilstand og **de Gjenstande**, hvorpaa han især ønsker at henlede Stortingets Opmærksomhed

→ ei tale om tilstanden i riket og **dei emna** han særleg vil gjere Stortinget merksam på (NN)

en tale der han underretter det om rikets tilstand og **de forhold** som han især ønsker å lede Stortingets oppmerksomhet mot (Vinje)

§ 83: Høiesterets Betænkning over juridiske **Gjenstande**

→ utgreiing frå Høgsterett om juridiske **emne** (NN)

→ Høyesteretts betenkning om juridiske **emner** (Vinje)

Tillegg: Liste over avvik mellom Graverutvalets framlegg til nynorskversjon og den vedtekne nynorskversjonen av Grunnlova.

Avvik mellom den vedtekne nynorskversjonen av Grunnlova og framlegget frå Graverutvalet

Nedanfor er avvika attgjevne. Skilnadene mellom versjonane er markerte med **utheving** i begge versjonane.

I venstre kolonne står den vedtekne grunnlovsteksten, i høgre kolonne framlegget frå Graverutvalet. Paragrafnummera følgjer Grunnlova slik ho var då utvalet la fram rapporten sin. Også paragrafar som seinare er oppheva, endra eller har bytt nummer, er tekne med.

	VEDTEKEN GRUNNLOVSTEKST	GRAVERUTVALETS FRAMLEGG
Preambel	Grunnlov for Kongeriket Noreg, gjeven i riksforsamlinga på Eidsvoll den 17. mai 1814, slik ho lyder etter seinare endringar, seinast grunnlovsvedtak av 21. mai 2012 .	Grunnlov for Kongeriket Noreg, gjeven i riksforsamlinga på Eidsvoll den 17. mai 1814, slik ho lyder etter seinare endringar, seinast grunnlovsvedtak [dato] .
§ 6 fyrste avsnitt	Berre barn av ei dronning eller ein konge , eller av nokon som sjølv har arverett, kan arve, og barnet må vere født i lovleg ekteskap.	Berre barn av dronning eller konge , eller av nokon som sjølv har arverett, kan arve, og barnet må vere født i lovleg ekteskap.
§ 6 andre avsnitt	Den ufødde har òg arverett, og tek sin plass i arvefølgja så snart ho eller han kjem til verda .	Den ufødde har òg arverett, og barnet tek sin plass i arvefølgja så snart det kjem til verda .
§ 15	Når Stortinget har gjort vedtak om mistillit, kan statsrådet berre utføre dei gjeremåla som trengst for forsvarleg embetsutøving .	Når Stortinget har gjort vedtak om mistillit, kan statsrådet berre utføre dei gjeremåla som trengst for forsvarleg embetsførsle .
§ 19	Kongen ser til at eigedomane og regala til staten blir nytta og forvalta slik Stortinget har fastsett, og på den måten som er nyttigast for samfunnet.	Kongen ser til at eigedommane og regala til staten blir nytta og forvalta slik Stortinget har fastsett, og på den måten som er nyttigast for samfunnet.
§ 21	Embetsmenn som ikkje er norske borgarar, kan i lov få fritak frå denne plikta.	Embetsmenn som ikkje er norske borgarar, kan ved lov få fritak frå denne plikta.
§ 22	Statsministeren, dei andre medlemmene av statsrådet og statssekretærene kan, utan dom, få avskil av kongen etter at han har høyrte kva statsrådet meiner om det.	Statsministeren, dei andre medlemmene av statsrådet og statssekretærene kan utan dom avsetjast av kongen etter at han har høyrte kva statsrådet meiner om det.
§ 23	Kongen kan gje ordenar til kven han vil, til påskjøning for framifrå forteneste , som må kunnngjerast offentleg.	Kongen kan gje ordenar til kven han vil, til påskjøning for framifrå gagnsverk , som må kunnngjerast offentleg.
§ 25	Landvernet og andre troppar som ikkje kan reknast som linetroppar, må aldri brukast utanfor riksgrensene utan samtykke frå Stortinget.	Landvernet og andre troppar som ikkje kan reknast som linetroppar, må aldri brukast utanfor grensene til riket utan samtykke frå Stortinget.
§ 28	Det kan gjerast unntak frå behandling i statsråd for eigentlege militære kommandosaker i den mon kongen fastset.	Det kan likevel gjerast unntak frå behandling i statsråd for eigentlege militære kommandosaker i den mon kongen fastset.

	VEDTEKEN GRUNNLOVSTEKST	GRAVERUTVALETS FRAMLEGG
§ 29	Hindrar lovleg forfall ein statsråd i å møte og målbere saker som tilhøyrer hennar eller hans fagområde, skal sakene målberast av ein annan statsråd, som kongen konstituerer til det.	Hindrar lovleg forfall ein statsråd frå å møte og målbere saker som høyrer til hennar eller hans fagområde, skal sakene målberast av ein annan statsråd, som kongen konstituerer til det.
§ 30	Kongen har plikt til å høyre den , men kan ta avgjerd etter eige omdømme.	Kongen har plikt til å høyre meininga , men kan ta avgjerd etter eige omdømme.
§ 31	I militære kommandosaker skal avgjerdene kontrasignerast av den som har målbore saka, men elles av statsministeren, og om statsministeren ikkje var til stades i statsrådet, av den fyrste av dei medlemmene som var det.	I militære kommandosaker skal avgjerdene kontrasignerast av den som har målbore saka, men elles av statsministeren eller, om statsministeren ikkje var til stades i statsrådet, av den fyrste av dei medlemmene som var det.
§ 36	Handlar ho eller han i strid med dette, misser vedkommande retten til Noregs trone for seg så vel som for etterkommarane sine.	Handlar ho eller han i strid med dette, misser vedkommande retten til Noregs trone for seg sjølv så vel som for etterkommarane sine.
§ 41	Er kongen utanfor riket utan å vere i felt, eller er han så sjuk at han ikkje kan ta seg av regjeringa, skal den næraste arvingen til trona stå for regjeringa som mellombels utøvar av kongemakta, men berre så framt ho eller han har nådd myndig alder for kongen.	Er kongen utanfor riket utan å vere i felt, eller er han så sjuk at han ikkje kan ta seg av regjeringa, skal den næraste arvingen til trona stå for regjeringa som mellombels utøvar av kongemakta, så framt ho eller han har nådd myndig alder for kongen.
§ 50	I kva mon norske borgarar som på valdagen er busette utanlands , men elles stettar vilkåra ovanfor, skal ha røysterett, blir fastsett i lov.	I kva mon norske borgarar som på valdagen er busette i utlandet , men elles stettar vilkåra ovanfor, skal ha røysterett, blir fastsett i lov.
§ 51	Reglar om manntalsføringa og om innføringa av dei røysteføre i manntalet blir fastsette i lov.	Reglar om manntalsføring og om innføring av dei røysteføre i manntalet blir fastsette i lov.
§ 53	Røysteretten misser den som a. blir dømd for strafflagde handlingar, i samsvar med føresegner om dette i lov, b. går i teneste for ei framand makt utan samtykke frå regjeringa.	Røysteretten misser a) den som blir dømd for strafflagde handlingar, i samsvar med føresegner om dette i lov, b) den som går i teneste for ei framand makt utan samtykke frå regjeringa.
§ 57 andre avsnitt	Riket er inndelt i 19 valdistrikt.	Riket blir inndelt i 19 valdistrikt.
§ 57 femte avsnitt	Talet på stortingsrepresentantar som skal veljast frå kvart valdistrikt, blir utrekna på grunnlag av innbyggjartalet og flatevidda i distriktet i høve til innbyggjartalet og flatevidda i heile riket.	Talet på stortingsrepresentantar som skal veljast frå kvart valdistrikt, blir utrekna på grunnlag av høvet mellom innbyggjartalet og flatevidda i distriktet på den eine sida og innbyggjartalet og flatevidda i heile riket på den andre sida.
§ 67	Representantane som er valde på den ovannemnde måten, utgjer Kongeriket Noregs storting.	Representantane som er valde på den ovannemnde måten, utgjer Kongeriket Noregs Storting.

	VEDTEKEN GRUNNLOVSTEKST	GRAVERUTVALETS FRAMLEGG
§ 75	<p>Det høyrer Stortinget til</p> <p>a) å gje og oppheve lover; å fastsetje skattar, avgifter, toll og andre offentlege bører, som likevel ikkje gjeld etter 31. desember året etter om dei ikkje blir uttrykkeleg fornya av eit nytt storting,</p> <p>b) å ta opp lån på rikets kreditt,</p> <p>c) å føre oppsyn med pengestellet i riket,</p> <p>d) å løyve dei pengesummane som trengst til statsutgiftene,</p> <p>e) å fastsetje kor mykje kongen skal få utbetalt til hoffstaten sin kvart år, og å fastsetje apanasjen til den kongelege familien, som ikkje kan vere i faste eigedommar,</p> <p>f) å få seg førelagt protokollane frå statsrådet og alle offentlege meldingar og papir,</p> <p>g) å få melding om dei folkerettslege avtalene som kongen har gjort med framande makter for staten,</p> <p>h) å kunne gje kven som helst påbod om å møte for seg i statssaker, så nær som kongen og den kongelege familien; likevel kan dei kongelege prinsessene og prinsane kallast inn dersom dei har embete,</p> <p>i) å revidere lister over mellombels løner og pensjonar og gjere dei endringane som Stortinget meiner trengst,</p> <p>k) å utnemne fem revisorar som skal sjå gjennom statsrekneskapane kvart år og kunnngjere utdrag av dei på prent; revisorane skal difor få rekneskapane innan seks månader etter utgangen av det året som Stortinget har gjeve løyvingar for; og å gje føresegner om ordninga av desisjonsmakta overfor rekneskapstenestemennene til staten,</p> <p>l) å utnemne ein som ikkje er medlem av Stortinget, som etter nærare føresegner fastsette i lov skal føre kontroll med den offentlege forvaltninga og alle som er i offentlig teneste, for å hindre at det blir gjort urett mot den einskilde borgaren,</p> <p>m) å gje innfødsrett.</p>	<p>Det høyrer Stortinget til</p> <p>a) å gje og oppheve lover; å fastsetje skattar, avgifter, toll og andre offentlege bører, som likevel ikkje gjeld etter 31. desember året etter, om dei ikkje blir uttrykkeleg fornya av eit nytt storting;</p> <p>b) å ta opp lån på rikets kreditt;</p> <p>c) å føre oppsyn med pengestellet i riket;</p> <p>d) å løyve dei pengesummane som trengst til statsutgiftene;</p> <p>e) å fastsetje kor mykje kongen skal få utbetalt til hoffstaten sin kvart år, og fastsetje den kongelege familiens apanasje, som ikkje kan vere i fast eigedom;</p> <p>f) å få seg førelagt protokollane frå statsrådet og alle offentlege meldingar og papir;</p> <p>g) å få melding om dei folkerettslege avtalene som kongen har gjort med framande makter for staten;</p> <p>h) å kunne gje kven som helst påbod om å møte for seg i statssaker, så nær som kongen og den kongelege familien; likevel kan dei kongelege prinsessene og prinsane kallast inn dersom dei har embete;</p> <p>i) å revidere lister over mellombels løner og pensjonar og gjere dei endringane som Stortinget meiner trengst;</p> <p>k) å utnemne fem revisorar som skal sjå gjennom statsrekneskapane kvart år og kunnngjere utdrag av dei på prent; revisorane skal få rekneskapane tilsende innan seks månader etter utgangen av det året som Stortinget har gjeve løyvingar for; og å gje føresegner om ordninga av desisjonsmakta overfor rekneskapstenestemennene til staten;</p> <p>l) å utnemne ein som ikkje er medlem av Stortinget, som etter nærare føresegner fastsette i lov skal føre kontroll med den offentlege forvaltninga og alle som er i offentlig teneste, for å hindre at det blir gjort urett mot den einskilde borgaren;</p> <p>m) å gje innfødsrett.</p>
§ 77	Når Stortinget har gjort same lovvedtaket to gonger på rad, går det til kongen med oppmoding om sanksjon.	Når Stortinget har gjort same lovvedtaket to gonger på rad, går vedtaket til kongen med oppmoding om sanksjon.

	VEDTEKEN GRUNNLOVSTEKST	GRAVERUTVALETS FRAMLEGG
§ 79	Når to storting med eitt val og minst to storting imellom har gjort same lovvedtaket uendra utan at Stortinget i mellomtida har gjort avvikande endeleg lovvedtak, og det då blir lagt fram for kongen med dei orda at Hans Majestet ikkje vil nekte å sanksjonere eit lovvedtak som Stortinget etter ei grundig vurdering held for gagnleg, så blir det til lov endå om kongen ikkje sanksjonerer det for Stortinget skilst.	Når to storting med eitt val og minst to storting imellom har gjort same lovvedtaket uendra utan at Stortinget i mellomtida har gjort avvikande endeleg lovvedtak, og det då blir lagt fram for kongen med dei orda at Hans Majestet ikkje vil nekte å sanksjonere eit lovvedtak som Stortinget etter ei grundig vurdering held for gagnleg, så blir det til lov endå om kongen ikkje gjev sanksjon for Stortinget skilst.
§ 80 andre avsnitt	I samsvar med reglar i Stortingets forretningsorden kan forhandlingane takast opp att, men dei blir avslutta seinast siste kvardagen i september.	I samsvar med reglar i den ordenen Stortinget har vedteke , kan forhandlingane takast opp att, men dei blir avslutta seinast siste kvardagen i september
§ 80 tredje avsnitt	Innan den tid kunnjier kongen for Stortinget avgjerda si om dei lovvedtaka som ikkje alt er avgjorde (jf. §§ 77–79), anten med å stadfeste eller forkaste dei . Dei han ikkje uttrykkeleg godkjenner, blir rekna som forkasta av han .	Innan den tid kunnjier kongen for Stortinget avgjerda si om dei lovvedtaka som ikkje alt er avgjorde (jf. §§ 77–79), med anten å stadfeste eller å forkaste dei . Alle dei han ikkje uttrykkeleg godkjenner, blir rekna som forkasta av kongen .
§ 81	Alle lover (så nær som dei etter § 79) blir utferda i namnet til kongen, under Noregs rikssegl og med desse orda: «Vi N.N. gjer kunnig at Oss er førelagt vedtak frå Stortinget dagsett som lyder slik: (her kjem vedtaket). Vi godkjenner og stadfester dette vedtaket som lov, under Vår hand og riksseglet.»	Alle lover (så nær som dei etter § 79) blir utferda i namnet til kongen, under Noregs rikssegl og med desse orda: «Vi N.N. gjer kunnig: at Oss er førelagt vedtak frå Stortinget dagsett dato som lyder slik: (her kjem vedtaket). Vi godkjenner og stadfester dette vedtaket som lov, under Vår hand og riksseglet.»
§ 86	Dei som har teke sete i Riksretten som valde av Stortinget, blir sitjande sjølv om tida dei er valde for, går ut før Riksretten har avslutta saka. Like eins blir høgsterettsdommarar sitjande i Riksretten sjølv om dei går av som medlemmer av Høgsterett.	Dei som har teke sete i Riksretten som valde av Stortinget, blir sitjande jamvel om tida dei er valde for, går ut før Riksretten har avslutta saka. Like eins blir høgsterettsdommarar sitjande i Riksretten jamvel om dei går av som medlemmer av Høgsterett.
§ 90	Høgsterettsdommar kan ikkje i noko tilfelle ankast.	Ein høgsterettsdom kan ikkje i noko tilfelle ankast.
§ 91	Ingen kan utnemnast til høgsterettsdommar før ho eller han er 30 år gammal.	Ingen kan utnemnast til medlem av Høgsterett før ho eller han er 30 år gammal.
§ 92	Til embete i staten kan det berre utnemnast norske borgarar som talar Noregs språk og a) anten er fødde i riket av foreldre som då var norske statsborgarar, b) eller er fødde i utlandet av norske foreldre som då ikkje var statsborgarar i noko anna land, c) eller har opphalde seg i riket i 10 år, d) eller får innfødsrett av Stortinget.	Til embete i staten kan det berre utnemnast norske borgarar som talar språket i landet og a) anten er fødde i riket av foreldre som då var norske statsborgarar, b) eller er fødde i utlandet av norske foreldre som då ikkje var statsborgarar i noko anna land, c) eller har opphalde seg i riket i 10 år, d) eller får innfødsrett av Stortinget.

	VEDTEKEN GRUNNLOVSTEKST	GRAVERUTVALETS FRAMLEGG
§ 93	Føresegnene i denne paragrafen gjeld ikkje deltaking i ein internasjonal samskipnad der avgjerdene berre har reint folkerettsleg verknad for Noreg.	Føresegnene i denne paragrafen gjeld ikkje ved deltaking i ein internasjonal samskipnad der avgjerdene berre har reint folkerettsleg verknad for Noreg.
§ 94	Likeins skal dei noverande faste skattane stå ved lag til neste storting.	Like eins skal dei noverande faste skattane stå ved lag til neste storting.
§ 96	Pinefullt forhøyr må ikkje skje.	Det må ikkje haldast pinefullt forhøyr.
§ 99	Regjeringa har ikkje rett til å nytte militær makt mot innbyggjarane utan etter lov, med mindre ei forsamling skiplar den offentlege roa og ikkje skilst åt så snart den sivile styresmakta tre gonger har lese høgt og tydeleg for forsamlinga dei lovføresegnene som gjeld opprør.	Regjeringa har ikkje rett til å nytte militær makt mot innbyggjarane utan etter lov, med mindre ei forsamling skiplar den offentlege roa og ikkje skilst åt så snart den sivile styresmakta tre gonger har lese lovføresegnene om opprør høgt og tydeleg for henne.
§ 100	Brevsensur kan ikkje setjast i verk anna enn i anstaltar.	Brevsensur kan ikkje setjast i verk, så nær som i anstaltar.
§ 104	Ingen kan bli frådømd sin faste eigedom eller heile eiga si på grunn av eit brotsverk.	Ingen kan bli frådømd den faste eigedomen sin eller heile eiga på grunn av eit brotsverk.
§ 105	Krev omsyn til samfunnet at nokon må gje frå seg fast eller rørleg eigedom til offentlig bruk, skal ho eller han få fullt vederlag av statskassa.	Krev omsyn til samfunnet at nokon må gje frå seg sin faste eller rørlege eigedom til offentlig bruk, skal ho eller han få fullt vederlag av statskassa.
§ 107	Odels- og åseteretten må ikkje opphevast. Dei nærare vilkåra for korleis han skal stå ved lag til størst mogleg nytte for staten og gagn for landallmugen, blir fastsett av det fyrste eller andre stortinget.	Odels- og åsetesretten må ikkje opphevast. Dei nærare vilkåra for korleis han skal stå ved lag til størst mogleg nytte for staten og gagn for landallmugen, blir fastsette av det fyrste eller andre stortinget.
§ 109	Korleis denne grunnsetninga skal gjennomførast, og kva unnatak ho skal ha, blir fastsett i lov.	Korleis denne grunnsetninga skal gjennomførast, og kva unnatak ho skal ha, blir fastsett i lov.
§ 110 b	Naturressursane skal forvaltast ut frå ein langsiktig og allsidig synsmåte for å tryggje denne retten for kommande slekter.	Naturressursane skal disponerast ut frå ein langsiktig og allsidig synsmåte som tryggjer denne retten òg for kommande slekter.
§ 112	Ei slik endring må likevel ikkje stri mot prinsippa i denne grunnlova, men berre gjelde modifikasjonar i einskilde føresegner som ikkje endrar ånda i denne konstitusjonen, og to tredjedelar av Stortinget må vere samde i ei slik endring	Ei slik endring må likevel aldri stri mot prinsippa i denne grunnlova, men berre gjelde modifikasjonar i einskilde føresegner som ikkje endrar ånda i denne konstitusjonen, og to tredjedelar av Stortinget må vere samde i ei slik endring.

Drammensgutt i nynorskland.

Erfaringer med NOU 2014:2 *Lik og Likskap*

Martin Hill Oppegaard¹

I denne teksten deler jeg mine erfaringer, som bokmålsbruker, med å skrive nynorsk og noen refleksjoner om hva som skal til for at flere skal skrive nynorsk i regjeringskvartalet.

NOU 2014:2 *Lik og likskap*

Rapporten fra gravferdsavgiftsutvalget ble skrevet på nynorsk. Da utvalget leverte, var det tre og et halvt år siden det sist kom en NOU på nynorsk.² Ingen av utvalgets åtte medlemmer og heller ikke den ene utvalgssekretæren var daglige nynorskbrukere, men utvalgsleder Erling Lae skriver hallingdalsnynorsk og mestrer kløyvd infinitiv.

Min vei til nynorsk

Posere ...

Jeg hadde gleden av å være en av sekretærene for en arbeidsgruppe som i 2009 leverte rapporten *85 tilrådingar for styrkt eigenkontroll i kommunane*.³ Det var mitt første større arbeid på nynorsk. Jeg startet ut med ambisjon om unngå alle an-be-het-elser. «Behov for» ble «trong for». Det lød veldig nynorsk, men var nesten ikke lesbart.

... eller kommunisere?

Med støtte fra arbeidsgruppen og kolleger ble språket tilpasset sin funksjon: å kommunisere. Nynorsken skal jo ikke stå i veien for

---

1 Martin Hill Oppegaard var sekretær for utvalget som i mars 2014 leverte NOU 2014:2 *Lik og likskap* til kulturministeren. Martin er jurist av utdanning og byråkrat av profesjon. Han arbeidet til daglig i kommunalavdelingen i Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Siden september 2016 har han vært sekretær for et utvalg som skal levere en utredning til kulturministeren høsten 2017 om søndagsåpne butikker.

2 Norges offentlige utredninger er skriftserien der statsforvaltningens uavhengige, faglige utredninger publiseres. NOU-er skrives stort sett av utvalg med sekretærbistand. Utvalgene oppnevnes av Kongen, og utredningen leveres til ansvarlig statsråd.

3 Kommunal- og regionaldepartementet (2009).

budskapet. Nynorsk skal ikke gi skribenten større høve til å synliggjøre seg selv enn andre språk. I forvaltningen er språket en vogn til å trille budskapet fra avsender til mottaker – korrekt, klart og med minst mulig friksjon. Juss og offentlig styring kan være vanskelig nok. Sære språklige valg er sjelden til hjelp.

Å finne utvalgets nynorsk

Da gravferdsavgiftsutvalget gikk i gang med arbeidet, konstaterte vi at valgfriheten i nynorsk var blitt svært stor.⁴ Noen utbrøt: «Valgfriheten blir nynorskens banel!» Vi landet på å bruke den interne malen til det daværende Kommunal- og regionaldepartementet, den nynorske husnormalen. Her tas det noen valg i valgfriheten. En kan spørre seg hvor langt forvaltningen skal gå for å tilpasse malen til statsrådets preferanser? Ny mal ved hvert skifte? Skal nynorskmalen anta en klar sørvestlandsk klang dersom statsråden er derfra? Skal malen opplyse om alternativene statsråden foretrekker, slik at hun kan få manuskripter på den nynorsken hun liker best? Etter min mening er svaret nei på spørsmålene. Statsråder må, som alle andre, leve med gjeldende rettskrivning. En statsråd fra Bærum må finne seg i at manus til talene rommer ordet «fram», selv om vedkommende bare bruker ordet for å benevne et skip på museum.

Jeg skrev ut normalens 19 sider og limte dem opp på skapdørene på kontoret mitt i R5. Jeg konsulterte utskriftene og *Nynorskordboka* på nettet hver dag. Det ble ingen språkstrid i utvalget.⁵

Tidlig i arbeidsprosessen laget vi oss en ordliste med ordforklaringer som senere ble et vedlegg i rapporten. Det var nyttig. Dette var et steg i arbeidet som ledet til at utvalget foreslo å bytte en rekke ord i gravferdsloven og gravferdsforskriften ut med nye ord som bedre treffer den rettslige realiteten.⁶

---

4 Jeg begriper ikke hvorfor det er tillatt å skrive *ueinigheit* på nynorsk når vi har det deilige ordet *usemje*.

5 Derimot var språkvaskeren ikke helt fornøyd med valgene våre. Jeg stusset likevel over at lovlige bøyningsformer ble rettet til et annet lovlig alternativ. I forvaltningen er vi litt hårsåre når det kommer til hvem vi aksepterer skal kontrollere forvaltningens valg mellom lovlige alternativer.

6 For eksempel gir det «å feste» en grav så lite reell handlefrihet at det er riktigere å kalle det «leie». Og et gravlegat er egentlig ikke noe annet enn forskuddsbetalt gravstell.

Byråkrater blir fort usikre

Er vi tjent med at noen politikkområder blir nynorske?

Ctrl+C og Ctrl+V er gode byråkratverktøy. Det er lurt å ta utgangspunkt i tidligere tekster og gjengi dem nøyaktig. I tillegg kan en spare tid og krefter ved å gjenbruke tekster, for eksempel tekst fra proposisjoner når en skriver veiledere. Dersom en utredning finnes på nynorsk, kan det være enklere å skrive det etterfølgende høringsnotatet på nynorsk. Og proposisjonen. Og iverksettingsrundskrivet. Og det neste høringsnotatet på samme område. Dermed er politikkområdet blitt nynorsk. Det hjelper på nynorskprosenten, men er det lurt? Kaster kanskje våre to målformer mest av seg om vi veksler mellom dem? Skal byråkrater kunne skjerme seg fra å skrive nynorsk ved å unngå visse politikkområder?

Hvordan motivere bokmålsjurister til å skrive nynorsk?

Det er ingen enkel sak å motivere bokmålsjurister til å skrive på nynorsk.⁷ Vi er så godt vant med våre vante formuleringer og velbrukte ord. På tross av høy formell kompetanse og gjerne lang erfaring blir byråkrater fort usikre. Frykten for å stille statsråden i forlegenhet preger både byråkratens og organisasjonens reaksjonsmønster. Dette har noe å si for forvaltningens bruk av nynorsk.

Du lurer kanskje på hvorfor teksten her er på bokmål? Burde jeg ikke vise meg fram som nynorskskrivende bokmålsjurist fra Drammen? Jeg visste med meg selv at frykten for skrivefeil og dårlig nynorsk ville koste masse energi. Derfor er artikkelen på bokmål. Det ville være ekstra skummelt å skulle skrive nynorsk i et hefte fra Språkrådet. Under skrivningen ville jeg slite med et indre bilde av kritiske lesere som hoderystende avdekket mine feil og svakheter i nynorsk. Med hyppige søk i *Nynorskordboka* og kollegastøtte (fra Sykkylven) kunne dette nok blitt en god nynorsktekst, men artikkelen er på bokmål for å understreke dette: Følelser og forestillinger påvirker motivasjonen for å skrive på nynorsk. Først når vi har trygget bokmålsjuristene, vil det bli enkelt å øke nynorskandelen.

En utbredt misforståelse blant bokmålsbrukere er at nynorsk stiller store krav til språklig konsekvens: for eksempel at det å velge presensal-

---

⁷ Jeg stusser over at jurister i forvaltningen kan virke overrasket over at de skal skrive nynorsk på jobben. Alle jurister har jo finlest lover på nynorsk under studiene, studert forarbeider på nynorsk og lest tekstene til professorer og dommere som skriver nynorsk. Vi visste hva vi gikk til da vi tok jobb i forvaltningen.

alternativet *tar* i stedet for *taler*, fører til at en må velge endelser med enkel vokal i visse ord (som *bispedøme* i steden for *bispedømme*). Dette eksempelet er selvfølgelig visvas. Men jeg har hørt folk si at å velge *verte* framfor *bli*, forutsetter «konservative» valg ellers. Gjør det? Hvilket av alle alternativene er i så fall det konservative alternativet med *verte*-klang?

Bokmålsbrukeren vet at hun eller han mangler nynorsk språkfølelse, og blir derfor usikker. Dette er en kostnad ved valgfriheten: Byråkrater blir utrygge på hva de skal velge, og om valget de har tatt, peker mot visse alternativer ved neste korsvei.

Det er jo storveies å skrive hele budsjettproposisjonen på nynorsk, men hvor langt kommer vi egentlig språklig, estetisk og faglig med setninger som denne: «Regjeringa har som mål at gjennomføringsgraden i vidaregåande opplæring skal blir merkbart høgre.» Det høres jo ut som om statistikken er et mål i seg selv. Hva er galt med «Regjeringa vil at fleire skal gjennomføre vidaregåande opplæring»? Kanskje en like gjerne skulle holdt seg med en budsjettproposisjon på bokmål? For poenget med å skrive nynorsk er vel mer enn å etterleve målloven?

For å harmonisere kunne jeg skrevet at vi bør behandle svak nynorsk slik vi behandler fargeløst bokmål – med et skuldertrekk. Da blir ingen lei seg. Men dette er selvfølgelig latskap. Poenget i vår sammenheng er: God nynorsk er det beste virkemiddelet for å unngå fargeløst bokmål.

Elsker du juss, vil du elske nynorsk!

En sentral del av det juridiske arbeidet er å forme relasjoner og grenser med ord. Vi har et vidunderlig fag! Teksten krever en fasthet tanken kan mangle. Det er jo ikke dumt om språket krever at vi skriver helt tydelig. Kan jeg foreslå nynorsk? Nye landskap hvor du kan jakte på de beste ordene?

Er lover på nynorsk bedre?

Offentlighetsloven, *lov 19. mai 2006 nr. 16 om rett til innsyn i dokument i offentleg verksemd (offentleglova)* er et eksempel på at lover ikke blir gode fordi de er på nynorsk.⁸ Loven er vanskelig og ambisjonene

---

8 Det er pussig å lese «offentleglova» i bokmålstekster. Lovens såkalte offisielle korttittel er vel ikke et egennavn? Det er ikke pent å kalle Karen for Karin, men referansen til en lov må da vel følge målformen i teksten ellers. Eller er det et mål å maksimere friksjonen i kommunikasjonen?

om gjennomsiktighet upraktisk høye.⁹ Den ville vært en ytterliggående lov også om den hadde vært på bokmål.

Å arbeide grundig med språket kan gjøre lover bedre

Selv om lover på nynorsk ikke uten videre er bedre enn lover på bokmål, kan arbeid med lovspråket gjøre lovene bedre. Dessuten kan det være ordentlig moro. For en bokmålsbruker kan det være forfriskende å ta i bruk nye ord og få tenke en gang til over hvordan en mening skal uttrykkes. Den konkrete og direkte uttrykksmåten i nynorsk kan gi bedre lovtekster. Dette sies ikke uttrykkelig i Difis hefte *Et klarere lovspråk – kom i gang!* Men rådene der får meg til å tenke: Hvordan ville vi sagt det på nynorsk?

Nynorskens tellekantproblemer

Også nynorsken preges av mål- og resultatstyringen og dens ulemper. 25 prosent av tekstmengden i statsforvaltningen skal være på nynorsk. Siden det er lett å telle sider og publikasjoner, blir det gjort hvert år. Tallene sier utvilsomt noe sant om nynorsk som forvaltningsspråk. Noen departementer har langt igjen før de oppfyller målloven. Heldigvis for dem kommer ikke fylkesmannen på tilsyn.

Hva så med de insentivene tellesystemet skaper? Én virkning er at det er fornuftig å kommunisere med Stortinget på nynorsk fordi det teller mer.¹⁰ Det er overraskende at ikke flere høringsnotater oversettes til nynorsk samtidig som høringsinstansene jobber med dem, slik at departementet kan ta fatt på bearbeidingen til en proposisjon på nynorsk.¹¹ Det er også overraskende at ikke flere departementer stiller krav om at konsulentmiljøer leverer rapporten på nynorsk. Glemmer bestillerne at mange konsulenter og forskere har nynorsk fra skolen?

---

9 Det er pussig hvordan kravene til åpenhet er større når det gjelder kommunene enn staten, departementene, direktoratene og Stortinget (og dets underliggende organer). Som en mann sa: «Jeg likte toppskatten helt til den rammet meg selv.» Men staten kan unngå å bli rammet selv.

10 Hvordan påvirker det nynorskens preg av elitespråk at det gir mer uttelling å skrive nynorsk til Stortinget og mindre å skrive nynorsk på regjeringen.no og i veiledere?

11 Dersom lovproposisjoner skal oversettes til nynorsk, bør det skje så tidlig i prosessen som mulig. At vi oversetter særmerknader kort tid før de skal i statsråd, er skummelt, for de leses på en trinnhøyde marginalt under lovteksten.

En annen effekt av tellesystemet er at det ikke er fornuftig å lage publikasjoner på begge målformer. De nøytraliserer hverandre i opptellingen. Det er mer fornuftig å utgi noen publikasjoner på bokmål og noen på nynorsk. Da blir ikke nynorskpublikasjonen nøytralisert av bokmålsversjonen. Spørsmålet er om det trenger å være slik. Hva skjer dersom bokmålsversjonen ikke nøytraliserer nynorskversjonen?

Målloven § 8 krever at statlige organer skal sørge for at tekstproduksjonen «vekslar mellom målformene slik at det blir ei rimeleg kvantitativ fordeling mellom dei». Dette er operasjonalisert av Kongen i *forskrift om målbruk i offentleg teneste* § 6: «For tilfang etter § 8 første ledd i lova vil ei rimeleg kvantitativ fordeling seie at ingen av dei to målformene skal vere representert med mindre enn 25 %.» Hvordan parallellutgaver skal telles, er ikke uttrykkelig løst i forskriften. I Språkrådets brev og skjema i samband med den årlige tellingen går det fram at parallellutgaver telles med 50 prosent av sidetallet i hver målform. Jeg mener at loven og forskriftens krav om at nynorsk skal være representert med minst 25 prosent av tekstmengden, kan leses annerledes. Teksten kan leses slik at når det foreligger parallelle utgaver på begge målformer, er den målformen det er minst av, representert med denne publikasjonen. Med andre ord at der det er mest bokmål, telles ikke bokmålsversjonen av publikasjoner som også foreligger på nynorsk. Da får statsorganet full uttelling for å skrive på nynorsk. Det er vel en grunn til at Kongen valgte det åpnere «skal vere representert med» og ikke «skal utgjere» eller tilsvarende? Og det er vel ingen grunn til å velge den tolkningen som gir de minst fornuftige insentivene?

Avslutning

Kravet om at ansatte i departementene skal mestre begge målformer, er en fordel for norsk juss. Denne ørlille motbakken for bokmålsbrukere krever et språkarbeid som kan gjøre lovtekstene og drøftelsene bedre. Jurister som synes det er tyngre å skrive nynorsk, har spesielt godt av det. Ta utfordringen, og send en liten takk til målloven og til dem som teller sidene du skriver!

Nynorsk lov(gjevings)soge. Frå normaltid til innsyn

Kjetil Aasen

Nynorsk er eit etablert lovspråk i Noreg i dag og har vore det sidan 1920-åra. I dag er nynorsk og bokmål jamstilte målformer i det offentlege og i skuleverket, iallfall på papiret. Mållova slår fast at nynorsk og bokmål er jamstilte i statleg forvaltning, men likevel er det ingen tvil om at bokmål er den klart mest brukte av dei to målformene på dei aller fleste samfunnsområde. Stortinget, den lovgjevande statsmakta, er ikkje omfatta av mållova, så målforma i kvar enkelt lov har i praksis vore opp til kvar enkelt saksordførar og departementa som førebur lovene. Det har ført til at somme lover kjem på nynorsk, medan dei aller fleste kjem på bokmål.

Norsk lovspråk før Ivar Aasens landsmål

Nemninga *nynorsk* var i utgangspunktet ein språkhistorisk merkjeklapp. Ein skil i språkhistoria mellom *gammalnorsk* eller *norrønt*¹ (frå ca. 700 til 1350), *mellomnorsk* (frå ca. 1350 til 1525) og *nynorsk* eller *moderne norsk* (frå ca. 1525). Ein reknar med at dialektane slik vi kjenner dei i nyare tid, voks fram i den siste perioden. Skriftspråket *nynorsk* var meint å vera ei skriftfesting av og ein samnemnar for dei *nynorske* dialektane. Det er difor anakronistisk å rekna gammalnorsk lovspråk som del av den nynorske lovgjevings saga.

I gammalnorsk tid hadde vi eit eige norsk skriftspråk, og det var i bruk som lovspråk. Det gammalnorske lovspråket heldt stand heilt til Kristian IVs regjeringstid (1588–1648). I 1604 vart Magnus Lagabøtes landslov omsett til dansk og i det vesentlege vidareført som Kristian IVs norske lov.

Då den nyleg vedtekne Grunnlova måtte reviderast hausten 1814 i samband med unionen med Sverige, vart det teke inn ei ny føresegn i § 81: «Alle Love udfærdiges i det Norske Sprog ...». Denne føresegna hadde brodd mot svensk språk og innebar at dansk heldt fram med å

---

1 *Norrønt* er ei fellesnemning for gammalnorsk og gammalisländsk.

vera lovspråk i Noreg, jamvel om dei politiske banda med Danmark var brotne.

Lovspråket på det aller meste av 1800-talet låg svært nær dansk slik det vart brukt i Danmark. Difor kan ein seia at då den aller første lova vart vedteken på nynorsk i 1894, var det første gong sidan norrønt lovspråk gjekk ut av bruk, at ei norsk lov vart gjeven i ei særnorsk språkform.²

Det nye landsmålet

Etter 1814 skulle det enno vara fleire tiår før det fanst eit alternativ til det danske skriftspråket i Noreg. Ivar Aasen (1813–1896) arbeidde i 1840-åra systematisk med vitskapleg undersøking av bygdedialektane i store delar av Noreg, og han var samanhengande på reisefot frå 1842 til 1846. Før Ivar Aasens arbeid fanst det ingen systematisk kunnskap om dei norske dialektane. I 1848 gav han ut *Det norske Folkesprogs Grammatik* og i 1850 *Ordbog over det norske Folkesprog*. I åra etter arbeidde han vidare med å samla inn meir språkmateriale frå dialektane, og han arbeidde med å laga eit standardisert landsgyldig skriftspråk på grunnlag av dette materialet. I 1864 kom *Norsk Grammatik* og i 1873 *Norsk Ordbog*, som beskreib eit nytt skriftspråk, føregangaren til det som seinare vart kjent som *landsmål* og *nynorsk*. Aasen gav òg ut dikting på det nye skriftspråket, og slik sytte han for at det tidleg vart eit litteraturspråk.

Alt i Ivar Aasens levetid fekk det nye landsmålet eit politisk gjennombrøt ved at Stortinget vedtok at det skulle jamstillast med det norsk-danske skriftspråket. Den 12. mai 1885 gjorde Stortinget det såkalla «jamstillingsvedtaket» med 78 mot 31 røyster:

Regjeringen anmodes om at træffe fornøden Forføining til, at det norske Folkesprog som Skole- og officielt Sprog sidestilles med vort almindelige Skrift- og Bogsprog.

Den politiske jamstillinga av landsmål/nynorsk med riksmål/bokmål kom før det nye skriftspråket hadde vorte etablert i forvaltninga, skulen, kyrkja - og som lovspråk. Det skulle enno dryga ei stund før landsmål vart teke i bruk som lovspråk.

---

2 Og så er det ei sak for seg å ta stilling til når dansk skriftspråk i Noreg gjekk over til å bli det særnorske skriftspråket vi seinare kjenner som *riksmål* og *bokmål*.

Den første lova på landsmål

I 1894 var tida mogen for ein framstøyt for å få vedteke ei lov på det nye skriftspråket. Valet fall på den nye normaltidlova. Omsynet til jernbana låg attom at ein ønskte å innføra éi sams normaltid for heile Noreg, slik at det vart enklare å planleggja rutetabellane. Lovproposisjonen vart skriven på riksmål, men saksordførar i jernbanenemnda på Stortinget var Marius Hægstad (1850–1927), som i 1899 vart utnemnd til professor i «landsmaalet og dets dialekter», og som i 1906 vart den første formannen i Noregs Mållag. Formannen i nemnda var Jørgen Løvland (1848–1922), seinare statsminister og formann i Noregs Mållag.

Det var ikkje usemje om det materielle innhaldet i lova, men det vart strid om språkforma. Både i Odelstinget og Lagtinget vart det ordskifte om landsmål i det heile var eigna som lovspråk. Til sist vedtok Odelstinget *log um sams normaltid fyr kongeriket Norig* med 44 mot 38 røyster og Lagtinget med 18 mot 10.

Sjølve lovteksten var ikkje lang:

§ 1 Fraa den 1ste januar 1895 skal mideltidi fyr den meridianen, som ligg 15 grader austanfy Greenwiche, vera det loglege klokkeslætte i Norig.

§ 2 Naar normaltid etter denne logi er innførd, og det daa maatte visa seg trong til aa byta um nokot klokkeslætte, som er nemnt i eldre loger, skal kongen kunna taka avgjerd um slikt umbyte fyr det heile land elder fyr einskilde landsluter.

Normaltidlova galdt heilt til ho vart avløyst av *lov om målenheter, måling og normaltid* med verknad frå 1. januar 2008.

Nynorske lover før krigen

Det skulle vara heilt til 1916 før Stortinget neste gong gjorde eit nynorsk lovvedtak. Då galdt det ei endringslov til normaltidlova som opna for innføring av sommartid. Også denne gongen førte endringa til lange ordskifte i Stortinget, men då om realitetane i saka, ikkje om språkforma.

I 1920 vedtok Stortinget dei neste lovene på nynorsk: *lov um bygningsfreding* og *lov um ulukkestrygding for fiskarar*. Frå 1924 til 1940 vart det kvart einaste år gjort nynorske lovvedtak, anten nye sjølvstendige lover eller endringslover. Ved krigsutbrotet i 1940 hadde det til saman

kome 32 sjølvstendige lover med nynorsk tekst (i tillegg til 16 endringslover). Dei fleste nynorske lovene i denne perioden vart etter måten korte. Mellom dei lengste og viktigaste lovtekstane finn vi

lov um ulukkestrygding for fiskarar (1920)

lov um motorvogner (1926)

lov um dyrevern (1935)

lov um folkeskulen på landet (1936)

lov um lærarskular og prøvor for lærarar (1938)

I perioden 1924–1939 hadde om lag 4 prosent av dei vedtekne lovene nynorsk tekst (medrekna endringslover).

Mellom 1900 og 1950 vart til saman 42 bokmålslover omsette til nynorsk, dei fleste i 1920- og 1930-åra. Omsetjingane var ikkje offisielle, gjeldande lovtekstar, for i Noreg er skikken at lover berre blir gjevne i éi språkform, anten på bokmål eller nynorsk.³ Desse nynorskversjonane vart ikkje offentleggjorde i lovsamlingane, men dei stod i *Norsk lovtidend*. Stundom kunne det dryga fleire år frå ei lov vart vedteken til ho vart omsett, og seinare lovendringar vart sjeldan oppfølgde i omsetjingane. Likevel førte desse omsetjingane til at nynorsk lovspråk som tekstsjanger vart vidareutvikla.

Nynorsk lovspråk i etterkrigstida, 1945–1972⁴

Etter andre verdskrigen slo nynorsk for alvor gjennom som lovspråk. Rett etter krigen vart det gjeve mange nynorsklover. Det heldt fram med å koma mange lover på nynorsk, men i denne perioden det var likevel ein jamn nedgang i nynorskdelen blant dei vedtekne lovene. Tala femner om både sjølvstendige lover og endringslover:

1946–1950: 17,1 prosent

1951–1955: 13,2 prosent

1956–1960: 11,9 prosent

1961–1965: 12,2 prosent

1966–1972: 7,5 prosent

---

3 I 2014 vart det vedteke at Grunnlova skal finnast i to parallelle versjonar, på bokmål og nynorsk. Grunnlovsvedtak er ein annan type vedtak enn vanlege lovvedtak i Stortinget. Skikken om at lover kjem på anten bokmål eller nynorsk, står ved lag.

4 Kjelde tal og opplysningar som gjeld nynorsk lovspråk til og med 1972 er Ragnhild Liers hovudfagsoppgåve *Nynorske lover og nynorsk lovmål* (Universitetet i Oslo, 1976).

Jamt over var nynorskdelen høgre i dei sjølvstendige lovene enn i endringslovene. Til dømes var 10 prosent av endringslovene på nynorsk i perioden 1959–1965, medan 22 prosent av dei sjølvstendige lovene var på nynorsk.

Det er vanskeleg å koma utanom sivillovbokutvalet dersom ein skal gjera greie for nynorsk lovspråk i etterkrigstida. Sivillovbokutvalet vart oppnemnt ved kongeleg resolusjon 10. april 1953, med oppdrag om å utarbeida utkast til kodifikasjonslover for tingsretten og pantedretten og utkast til ny lovgjeving om odels- og åsetesretten. Utvalet vart nedlagt i 1999. Frå 1955 til 1993 la utvalet fram 15 tilrådingar, kalla *rådsegner*, med framlegg til nye lover. Alle rådsegnene var på nynorsk, og dei aller fleste lovene som sprang ut av arbeidet i sivillovbokutvalet, kom til sist på nynorsk.

Rådsegn 1 (1955) *Om grannegjerde og om ansvar for visse slags husdyr*

Rådsegn 2 (1957) *Om eigedomsretten i grannehøve*

Rådsegn 3 (1958) *Om grannegjerde, endeleg framlegg*

Rådsegn 4 (1959) *Om sameige*

Rådsegn 5 (1960) *Om særlege råderettar over framand eigedom*

Rådsegn 6 (1961) *Om hevd*

Rådsegn 7 (1962) *Om hendelege eigedomshøve*

Rådsegn 8 (1970) *Om pant*

Rådsegn 9 (1971) *Om tomtefeste*

Rådsegn 10 (1972) *Om odelsretten og åsetesretten*

Rådsegn 11 (1973) *Om odelsprosessen*

Rådsegn 12 (1979) *Avhending av fast eigedom*

Rådsegn 13 (1984) *Løysingsrettar*

Rådsegn 14 (1988) *Eigedomsgrenser og administrative inndelingsgrenser*

Rådsegn 15 (1993) *Ny lov om tomtefeste*

I tillegg til lover som følgde av arbeidet til sivillovbokutvalet, var desse nokre av dei viktigaste nynorsklovene i tidleg etterkrigstid:

lov um straff og økonomisk ansvar for landssvikarar (1947)

lov om folkeskolen (1959)

lov om oreigning av fast eigedom (1959)

lov om ansvar for skade som motorvogner gjer (bilansvarslova) (1961)

lov om vegar (veglova) (1963)

lov om grunnskolen (1969)

lov om trdomssamfunn og ymist anna (1969)

lov om arv m.m. (1972)

Nynorsk lovspråk i sein etterkrigstid^{5,6}

I perioden frå 1973 til 1994 låg delen nynorsklover jamt lågt, lågare enn i tiåra før:

1973–1980: 5,8 prosent

1981–1985: 6,5 prosent

1986–1990: 3,3 prosent

1991–1994: 4,8 prosent

Ei oversikt som Kulturdepartementet sende som vedlegg til eit brev til alle andre departement 16. april 2012, viser at 15,5 prosent av dei gjeldande lovene på det tidspunktet var på nynorsk. Samstundes viser oversikta at nynorsklovene jamt over er kortare enn bokmålslovene, slik at berre 10,1 prosent av lovverket målt i tekstmengd var på nynorsk.

Kulturdepartementets oversikt over nynorsk i lovverket inneheld desse tala for åra 1996–2010:

1996–2000: 13,0 prosent av dei gjeldande lovene og 7,2 prosent av tekstmengda

2001–2005: 15,2 prosent av dei gjeldande lovene og 12,7 prosent av tekstmengda

2006–2010: 17,5 prosent av lovene og 10,5 prosent av tekstmengda

Etter 2010 har det kome 5 nye sjølvstendige nynorsklover i 2012, 2 i 2013, 1 i 2014 og 5 i 2015 – og ingen i 2011 eller per 1. november 2016.

Sentrale nynorsklover frå 1973 til i dag:

lov om odelsretten og åsetesretten (odelslova) (1974)

lov om målbruk i offentleg teneste (1980)

lov om barn og foreldre (barnelova) (1981)

lom om avhending av fasteigedom (avhendingslova) (1992)

lov om tomtefeste (1996)

---

5 Kjelde for tal som gjeld nynorsk lovspråk i perioden 1973–1994 er Hege Myklebusts hovudfagsoppgåve *Nynorsk som lovspråk. Historisk og språkleg utvikling* (Universitetet i Bergen, 1996).

6 Kjelde for nynorskdel i lover frå 1996 til 2012 er eit vedlegg til eit brev frå Kulturdepartementet til alle andre departement frå 16. april 2012. Utgangspunktet i oppteljinga er dei lovene som galdt på det tidspunktet.

lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) (1998)

lov om burettslag (burettslagslova) (2003)

lov om samvirkeforetak (samvirkelova) (2007)

lov om forvaltning av villlevande marine ressursar (havressurslova) (2008)

lov om fastsetjing og endring av eigedoms- og rettshøve på fast eigedom m.m. (jordskiftelova) (2013)

... til innsyn

I tillegg til lovene som er nemnde over, må ei av dei heilt sentrale forvaltningslovene nemnast særskilt: *lov 19. mai 2006 nr. 16 om rett til innsyn i dokument i offentleg verksemd (offentleglova)*, som tok til å gjelda 1. januar 2009. Denne lova avløyste *lov 19. juni 1970 nr. 69 om offentlighet i forvaltningen (offentlighetsloven)*. Det er i seg sjølv ei viktig vinning for nynorskens del når ei så sentral lov kjem på nynorsk, men ein kan spørja seg om korttittelen er heilt heldig.

I nynorsk er det lang tradisjon for å unngå substantiv som endar på *-heit*. Blant nynorskbrukarar er det nok heller inga semje om kor langt ein skal gå i å tolerera slike ord i nynorsken, jamvel om *-heit* i dag i nokså stor grad blir rekna som eit kurant ordlagingsselement i nynorsk. I bokmål er det ikkje uvanleg å laga samansette ord der førsteleddet endar på *-het*, f.eks. *offentlighetslov* og *uklarhetsregel*. Dersom ein heilt vil unngå *-heit*, har ein eit praktisk problem når ein skal skriva juridisk nynorsk. Det har utvikla seg ein praksis der ein har sløyfa *-he(i)t* og laga samansettingar over leisten adjektiv + substantiv: *offentleglov* og *uklarregel*. Problemet med slike ord er igjen at svært mange språkbrukarar, både bokmålsbrukarar og nynorskbrukarar, opplever dei som ugrammatiske, dvs. i strid med vanlege prinsipp for ordlaging i norsk språk. Det finst nemleg mange samansette ord over denne leisten, f. eks. *raudvin* og *halvmåne*. Her er det slik at dei samansette ord tyder tilnærma det same som delane: *raudvin* ≈ 'raud vin' og *halvmåne* ≈ 'halv måne'. Det same kan ein ikkje seia om orda der ein har kuttat ut *-heit*: *offentleglov* ≠ 'offentleg lov' og *uklarregel* ≠ 'uklar regel'.

Vi har altså ei lov som har *offentleglova* som vedteken korttittel. Kva kunne så ha vore alternativa? For det første er *offentlegheitslova* eit alternativ, dersom ein meiner *offentlegheit* er kurant nynorsk. Men om ein ser på sjølve lova, både den fulle tittelen og paragrafane, vil ein sjå at det er *innsyn* som er nøkkelordet i *lov om rett til innsyn i dokument i offentleg verksemd*. Såleis burde lova heller bli kalla *innsynslova*. Det er altså slik at *offentleg* i «offentleg verksemd» (= 'som gjeld stat og

kommune) ikkje har same tyding som *offentleg*- i «offentleglova» (= 'openheit'). Ingen kan heller nekta for at *innsyn* òg er eit godt ord i bokmål. Det er så ein kan få mistanke at det at lova gjeld det offentlege, har ført til at korttittelen på lova korkje er i samsvar med den fulle tittelen eller innhaldet i henne. Også i arbeidet med nynorsk lovspråk bør ein ha tanken om godt og klart språk i tankane. Det er alltid feller ein kan gå i.

Vedlegg: Lover på nynorsk per 1. november 2016

Titlane på oppheva lover er sette i kursiv.

1814

Kongeriket Noregs grunnlov gjeven i riksforsamlinga på Eidsvoll den 17. mai 1814

1894

log 29. juni 1894 um sams normaltids fyr kongeriket Norig

1920

lov 19. mai 1920 um bygningsfredning

lov 10. desember 1920 um ulukkestrygding for fiskarar

1921

lov 2. juli 1921 nr. 1 um rett til å setja forbod mot bygging eller verksemd, som skjemmer offentlege minnesmerke m.m.

1924

lov 11. juli 1924 um namnebyte for byen Kristiania

1925

lov 1. mai 1925 um å setja i verk visse fyresegner i Aust-Grønlandsavtala frå 9. juli 1924

lov 5. juni 1925 um brigde i ladstadsnamnet Stenkjær

1926

lov 20. februar 1926 nr. 2 um motorvogner

1927

lov 4. juli 1927 nr. 3 um namnebyte for byen Fredrikshald

1929

lov 14. juni 1929 nr. 1 um namneskifte for byen Trondhjem

1930

lov 6. juni 1930 nr. 16 um annamming av skuldlast

millombils lov 6. juni 1930 nr. 21 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror

lov 6. juni 1930 nr. 22 um målbruk i statstenesta

1931

lov 19. juni 1931 nr. 13 um å taka av papirforsyningslovene

1933

millombils lov 24. juni 1933 nr. 7 um edruskapsnemnder m.m.

millombils lov 6. juli 1933 nr. 11 um høve for staten til å gjera avtale med folkeskulelærarane um at ein del statstilskotet til lærarløner vert halden att til reduksjon av lærarlønene

1934

millombils lov 2. mars 1934 nr. 1 um avgift av bensin og av gummiringar for motorvogner til delvis betaling av statens utgifter vedkomande vegstellet

1935

millombils lov 13. mars 1935 um avgifter av bensin og gummiringar for motorvogner til delvis å greida statens utgifter til vegstellet

lov 16. mai 1935 nr. 1 um folke- og skuleboksamlingar

lov 7. juni 1935 nr. 13 um dyrevern

1936

millombils lov 13. mars 1936 nr. 1 um avgifter av bensin og gummiringar for motorvogner til delvis å greida statens utgifter til vegstellet

lov 10. juli 1936 nr. 6 um å fremja umsetnaden av jordbruksvaror

lov 16. juli 1936 nr. 7 um folkeskulen på landet

1937

millombils lov 4. mars 1937 nr. 1 um avgifter av bensin og gummiringar til delvis å greida statens utgifter til vegstellet

lov 16. april 1937 om fullmakt for Kongen, eller den han gjev fullmakt, til å forby at norske skip blir nytta til å føra folk som eslar seg i krig, våpen, loty, fly eller partar derav til framandland

lov 25. juni 1937 nr. 10 um korleis reguleringstillegg til folkeskulelærarane m.fl. skal betalast

1938

lov 11. februar 1938 um lærarskular og prøvor for lærarar i folkeskulen

millombils lov 25. februar 1938 nr. 1 um avgifter av bensin og gummiringar til delvis å greida statens utgifter til vegstellet

1939

lov 17. februar 1939 nr. 1 om gjeldsbrev

lov 17. februar 1939 nr. 2 om deponering i gjeldshøve

millombils lov 3. mars 1939 nr. 1 um avgifter av bensin og gummiringar for motorvogner til delvis å greida statens utgifter til vegstellet

1940

mellombels lov 9. februar 1940 om avgifter av bensin og gummiringar for motorvogner til delvis å greie statens utgifter til vegstellet

1945

mellombels lov 27. desember 1945 om høve til å bruka brennevin frå industribrenneria til å laga drikkebrennevin

1946

lov 8. mars 1946 nr. 1 um pant for driftskreditt til industrien

mellombels lov 22. mars 1946 nr. 3 um høve til å drive visse handverk utan å fylle vilkåri etter handverkslovi

lov 22. mars 1946 nr. 4 om fiendegods o.a.

[Lova er ikkje opphevd, lovteksten står ikkje i nyare versjonar av *Norges lover*. Det er grunngjeve slik: «Antas ikke lenger å ha alminnelig praktisk interesse og er siste gang tatt inn i Norges Lover 1685–1981.»]

mellombels lov 29. mars 1946 nr. 5 um å lengja prioriteringstida for panterenter

mellombels lov 8. mai 1946 nr. 1 om at visse føresegner av okkupasjonslovgevinga skal gjelda vidare

mellombels lov 8. mai 1946 nr. 2 um å lengja frestane etter den millombilse rettarboti frå 9. okt. 1942 um avbrott av frestar i avsperringstida

lov 21. juni 1946 nr. 8 um avbrot av frestar i avsperringstidi

lov 19. juli 1946 nr. 14 um utreinsking i offentleg teneste

lov 27. september 1946 nr. 1 om okkupasjonslovgjevinga

lov 11. oktober 1946 nr. 1 om Norsk Lysingsblad

millombils lov 31. oktober 1946 nr. 3 om å lengja frestane etter lov om avbrot av frestar i avsperringstidi

lov 8. november 1946 nr. 1 om framhaldsskular

lov 13. desember 1946 nr. 10 om rettar til norsk selskap overførde under okkupasjonsen

lov 13. desember 1946 nr. 14 om straff for utlendske krigsbrotsmenn

mellombels lov 13. desember 1946 nr. 29 om innførsleforbod

mellombels lov 13. desember 1946 nr. 30 om utførsleforbod

lov 14. desember 1946 nr. 1 om at visse rettarbøter skal gjelda vidare

mellombels lov 14. desember 1946 nr. 7 om prisregulering og anna regulering av næringsverksemd

1947

lov 21. februar 1947 nr. 2 um straff og økonomisk ansvar for landsvikarar

lov 28. mars 1947 nr. 2 om å lengja prioriteringstida for panterenter

lov 2. mai 1947 nr. 1 um prisereglar og prisedomstolar

lov 9. mai 1947 nr. 3 om å lengja frestar etter patent-, varemerke- og mønsterlovene

mellombels lov 30. juni 1947 nr. 8 om å lengja fristane etter § 4 i lov frå 21. juni 1946 um avbrot av frestar i avsperringstidi

mellombels lov 30. juni 1947 nr. 12 om prisregulering og anna regulering av næringsverksemd

lov 11. juli 1947 nr. 6 om samferdsla

millombils lov 10. oktober 1947 nr. 2 um folk som kom burt i krigstida

lov 30. oktober 1947 om Noregs Småbruk- og Bustadbank

lov 12. desember 1947 nr. 7 om korleis lovene om prisar og anna skal haldast oppe

lov 12. desember 1947 nr. 12 om folke- og skuleboksamlingar

lov 12. desember 1947 nr. 20 om at § 1, 2, 3 og 5 i føresegnene frå 8. aug. 1941 om konserveringsverksemdar for frukt, bær og grønnsaker skal halda fram å gjelda

1948

lov 23. april 1948 nr. 1 om studentsamskipnader

lov 23. april 1948 nr. 3 om Statens Fiskarbank

lov 14. mai 1948 nr. 1 om når visse utlendske domar i straffesaker er bindande og kan fullførast o.a.

lov 18. juni 1948 nr. 6 um høve til å drive visse handverk utan å fylle vilkåri etter handverkslovi frå 25. juli 1913

lov 9. juli 1948 nr. 2 om universitetet i Bergen (Universitas Bergensis)

lov 9. juli 1948 nr. 3 om opphalding av pris- og rasjoneringsføresegnene o.a.

lov 29. oktober 1948 nr. 2 om at § 1, 2, 3, og 5 i føresegnene frå 8. aug. 1941 om konserveringsverksemdar for frukt, bær og grønnsaker skal halda fram å gjelda

lov 12 november 1948 om brevsikular

mellombels lov 3. desember 1948 nr. 4 om arbeidsvilkår for arbeidarar i jordbruket

lov 13. desember 1948 nr. 5 om Riksteatret

1949

lov 18. mars 1949 nr. 5 om vern mot jordøydelegging

lov 27. mai 1949 nr. 2 om sal av Lærdalsøyra statsålmønning

lov 10. juni 1949 nr. 3 om tilverking og avgift av kolsyreholdige alkohol-frie drikkevarer

mellombels lov 17. juni 1949 nr. 7 om omfram avgift av bensin

lov 28. juli 1949 nr. 19 om folkehøgskular

1950

lov 14. juli 1950 nr. 10 om valutaregulering

lov 8. desember 1950 nr. 3 om norsk riksborgarrett

lov 15. desember 1950 nr. 3 om forbod mot samkvem med personar som har tilhald på fiendeområde o.a.

lov 15. desember 1950 nr. 4 om fiendegods

lov 22. desember 1950 nr. 2 om jordskifte o.a.

1951

lov 23. februar 1953 nr. 2 om magistergrad ved universitetet i Bergen

mellombels lov 30. mars 1951 nr. 2 om omframavgift på bensin

lov 29. juni 1951 nr. 3 om fornminne

mellombels lov 29. juni 1951 nr. 14 om avgift på forbruk av elektrisk energi

1952

midlertidig lov 14. mars 1952 nr. 6 om omframavgift på bensin

lov 28. juni 1952 nr. 4 om kunstig sædoverføring mellom husdyr

lov 24. oktober 1952 om godkjenning av entreprenørar som driv med husbygging eller anna byggerbeid

1953

mellombels lov 10. april 1953 om tilleggsavgift på bensin

lov 29. mai 1953 nr. 1 om rett for handverkarar o.a. til å selja ting som ikkje vert henta

lov 29. mai 1953 nr. 3 om hittegoods

lov 3. juli 1953 nr. 1 om avgift på konserver av kjøtt og flesk, grønnsaker, frukt og bær til eit fond for vitskapleg forskning

lov 3. juli 1953 nr. 2 om sjøtrygdslag

mellombels lov 17. juli 1953 nr. 30 om høve til regulering av rente og provisjon

1954

mellombels lov 9. april 1954 nr. 2 om tilleggsavgift på bensin

lov 8. juli 1954 nr. 3 om forsøk i skolen

1955

mellombels lov 18. mars 1955 nr. 1 om tilleggsavgift på bensin

lov 18. mars 1955 nr. 2 om tilskiping av jordbruk (jordlova)

lov 30. juni 1955 nr. 20 om når norsk tenestemakt kan halda brudvigjing i utlandet og utenlandsk [sic] i Noreg

1956

lov 14. juni 1956 nr. 3 til å fremja umsetnaden av jordbruksvarer

mellombels lov 29. juni 1956 nr. 8 om eigeomsretten til fiske- og fangstfarkostar

lov 21. desember 1956 nr. 8 om gransking av arvemerke til bruk i barnefarsak

lov 21. desember 1956 nr. 9 om born i ekteskap

lov 21. desember 1956 nr. 10 om born utanom ekteskap

1957

lov 5. april 1957 nr. 3 om hotell og andre herbyrge og serveringsstader

1958

mellombels lov 28. mars 1958 nr. 1 om tilleggsavgift på bensin

mellombels lov 13. juni 1958 nr. 2 om når oreigning kan setjast i verk før det er haldi skjøn

lov 19. desember 1958 nr. 3 om arbeidsvilkår for arbeidarar i jordbruket

1959

lov 10. april 1959 nr. 1 om folkeskolen

lov 29. april 1959 nr. 1 om odontologisk eksamen

lov 28. mai 1959 nr. 12 om kvalitetskontroll med fisk og fiskevarer o.a.

lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eigeidom

lov 18. desember 1959 nr. 1 om mortifikasjon av skuldbrev m.v.

1960

lov 2. juni 1960 nr. 27 om skipsmaskinistar

lov 17. juni 1960 nr. 1 om rett til fotografi

lov 11. november 1960 nr. 2 om svangerskapsavbrot i visse høve

1961

lov 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogner gjer (bilansvarslova)

lov 5. mai 1961 om grannegjerde

mellombels lov 9. juni 1961 nr. 18 om floghavre

lov 16. juni 1961 nr. 7 om lensmenn

lov 16. juni 1961 nr. 12 om ymse beitespørsmål

lov 16. juni 1961 nr. 15 om rettshøve mellom grannar (grannelova)

1963

lov 5. april 1963 nr. 9 om plantevernmiddel

lov 26. april 1963 nr. 1 om matematisk-naturvetskafeleg [sic] og historisk-filosofisk embetseksamen av lågare grad ved Noregs lærarhøgskole

lov 15. mai 1963 nr. 1 om Noregs handelshøgskole

lov 31. mai 1963 om rekkjefylgja for krav ved konkurs o.a. (prioritetslova)

lov 21. juni 1963 nr. 23 om vegar (veglova)

1964

lov 14. mars 1964 nr. 1 om tiltak mot plantesjukdomar og skadedyr på planter

lov 3. april 1964 nr. 1 om mellomfolkeleg-privatrettslege reglar for lausøyrekjøp

lov 15. mai 1964 nr. 2 om fagskulane i landbruket

lov 29. mai 1964 nr. 1 om personnamn

lov 20. juni 1964 nr. 1 om enkje- og morstrygd

lov 4. desember 1964 nr. 1 om fristar og betalingsutsetjing og ymist anna i serlege tilhøve

1965

lov 9. april 1965 nr. 3 om strafferettslege åtgjerder mot unge lovbrytarar

lov 18. juni 1965 nr. 6 om sameige

lov 25. juni 1965 nr. 1 om forpaking

1966

lov 9. desember 1966 nr. 1 om hevd

1967

lov 8. juni 1967 nr. 3 om å setja i verk avtala 18 mars 1965 om løysing av tvistar mellom ein stat og borgarar i andre statar om investeringar

lov 7. juli 1967 nr. 8 om skattefri avsetnad til premiefond for arbeidsgjevaravgift til folketrygda

1968

lov 7. juni 1968 nr. 2 om farmasøytisk embetseksamen

lov 29. november 1968 um særlege råderettar over framand eigedom

1969

lov 10. april 1969 nr. 17 om hendelege eigedomshøve

lov 13. juni 1969 nr. 24 om grunnskolen

lov 13. juni 1969 nr. 25 om trudemssamfunn og ymist anna

lov 19. juni 1969 nr. 49 om stønad til ungdom i vidaregåande utdanning

lov 19. juni 1969 nr. 50 om kateketteneste

1970

lov 6. mars 1970 nr. 5 om avgrensing i retten til å sleppa hingstar, oksar, verar og geitebukkar på beite

lov 20. mars 1970 nr. 15 om lokaliseringsrettlegg

lov 19. juni 1970 nr. 59 om handverksnæring

1971

lov 17. desember 1971 nr. 106 om kristendomsundervisning ved vidaregåande skole, høgskole og universitet

1972

lov 3. mars 1972 nr. 5 om arv m.m.

lov 28. april 1972 nr. 22 om Statens Fiskarbank

lov 16. juni 1972 nr. 45 om Statens reseptarskole

lov 23. juni 1972 nr. 69 om offentleg godkjenning av pleiarar i psykiatriske sjukehus

1973

lov 23. februar 1973 nr. 11 om godkjenning av køyretøyverkstader

lov 16. mars 1973 nr. 16 om grensene for Molde Hamnedistrikt

lov 23. mars 1973 nr. 18 om tilsyn med fôrvarer

lov 8. juni 1973 nr. 49 om lærarutdanning

1974

lov 31. mai 1974 nr. 17 om kommunale vass- og kloakkavgifter

lov 28. juni 1974 nr. 58 om odelsretten og åsetesretten (odelslova)

lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern

1975

lov 21. mars 1975 nr. 8 om nordisk vitneplikt

lov 30. mai 1974 nr. 20 om tomtefeste

lov 6. juni 1975 nr. 29 om eideomsskatt til kommunane

lov 6. juni 1975 nr. 31 om utnytting av rettar og lunnende m.m. i stats-allmenningane (fjellova)

lov 19. desember 1975 nr. 71 om elev- og studentsamskipnad i Rogaland

1976

lov 20. februar 1976 nr. 5 om samtykke til utbygging av næringsverksemd og om rettleiing av stadval (Etableringslova)

lov 4. juni 1976 nr. 63 om samferdsel

1979

lov 21. desember 1979 nr. 68 om grensene for Flora Hamnedistrikt

lov 21. desember 1979 nr. 77 om jordskifte o.a. (jordskifteloven)

1980

lov 11. april 1980 nr. 5 om målbruk i offentlig teneste

1981

lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova)

lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn

1983

lov 3. juni 1983 nr. 48 om Universitetet i Trondheim

1984

lov 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved overføring av fast eiendom

lov 8. juni 1984 nr. 64 om folkehøgskolar

1985

lov 8. februar 1985 nr. 1 om lønsnemndhandsaming av arbeidstvistane ved Norsk Hydro A/S i samband med tariffrevisjonen pr. 31. desember 1984

lov 10. mai 1985 nr. 26 til vern om vitenskaplege stillingar

lov 14. juni 1985 nr. 73 om tilskot til private grunnskular og private skular som gjev vidaregåande opplæring (privatskulelova)

1987

lov 15. mai 1987 nr. 21 om film og videogram

1988

lov 10. juni 1988 nr. 46 om kabelsendingar

1989

lov 9. juni 1989 nr. 32 om avleveringsplikt for allment tilgjengelege dokument (pliktavleveringslova)

1990

lov 18. mai 1990 nr. 11 om stadnamn (stadnamnlova)

1991

lov 8. november 1991 nr. 76 om kommunale og fylkeskommunale eldreråd

1992

lov 3. juli 1992 nr. 93 om avhending av fast eiendom (avhendingslova)

lov 4. desember 1992 nr. 126 om arkiv

1994

lov 6. mai 1994 nr. 10 om gjennomføring av Konvensjonen om forbod mot utvikling, produksjon, lagring og bruk av kjemiske våpen samt øydelegging av dei

lov 16. juni 1994 nr. 24 om tekniske kontrollorgan som har til oppgave å gjennomføre samsvarsvurderingar

lov 24. juni 1994 nr. 44 om at tilsette i Televerket mellombels skal behalde visse rettar etter lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn ved overgang til selskap utskild frå Televerket

lov 24. juni 1994 nr. 45 om omdanning av forvaltningsbedrifta Televerket til aksjeselskap

lov 9. desember 1994 nr. 64 om løysingsrettar

1995

lov 27. april 1995 nr. 16 om trygg bruk av fritidsfartøy

lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova)

mellombels lov 30. juni 1995 nr. 48 om arbeidsløyve eller opphaldsløyve til personar frå Bosnia-Hercegovina

1996

lov 22. mars 1996 nr. 16 om regulering av byggje- og anleggsverksemd

lov 7. juni 1996 nr. 33 om Opplysningsvesenets fond

lov 20. desember 1996 nr. 106 om tomtefeste

1997

lov 6. juni 1997 nr. 32 om innførsle- og utførslereregulering

lov 13. juni 1997 nr. 43 om avtalar med forbrukar om oppføring av ny bustad m.m. (bustadoppføringslova)

1998

lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)

1999

lov 18. juni 1999 nr. 40 om gjennomføring av Traktat om totalforbod mot kjernefysiske prøvesprengingar [Lova har enno ikkje teke til å gjelda.]

lov 16. juli 1999 nr. 68 om omdanning av Noregs Kommunalbank til aksjeselskap

lov 22. desember 1999 nr. 105 om handelsverksemd med brukte og kasserte ting (brukthandelova)

2000

lov 23. juni 2000 nr. 53 om plantehelse

lov 21. desember 2000 nr. 118 om havbeite

2001

lov 27. april 2001 nr. 14 om iverksetjing av internasjonale, ikkje-militære tiltak i form av avbrot eller avgrensing av økonomisk eller anna samkvem med tredjestatar eller rørsler

lov 15. juni 2001 nr. 70 om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser (inndelingslova)

2002

lov 26. april 2002 nr. 12 om notarius publicus

mellombels lov 21. juni 2002 nr. 29 om overgangsreglar i lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering

lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn og fartøy (yrkestransportlova)

2003

lov 6. juni 2003 nr. 38 om bustadbyggjelag (bustadbyggjelagslova)

lov 6. juni 2003 nr. 39 om burettslag (burettslagslova)

lov 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar (friskolelova)

lov 12. desember 2003 nr. 115 om statleg varekrigsforsikring

2005

lov 4. mars 2005 nr. 12 om handheving av det frie varebyttet innan EØS

lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg

lov 27. mai 2005 nr. 31 om skogbruk (skogbrukslova)

lov 17. juni 2005 nr. 58 om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m.

lov 17. juni 2005 nr. 101 om eigedomsregistrering (matrikkellova)

lov 21. desember 2005 nr. 126 om kosmetikk og kroppspleieprodukt m.m. (kosmetikklova)

2006

lov 19. mai 2006 nr. 16 om rett til innsyn i dokument i offentleg verksemd (offentleglova)

lov 18. august 2006 om beredskapslagring av petroleumsprodukt

2007

lov 29. juni 2007 nr. 81 om samvirkeforetak (samvirkelova)

lov 29. juni 2007 nr. 89 om offentlege styresmaktens ansvar for kulturverksemd (kulturlova)

2008

lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevande marine ressursar (havressurslova)

lov 6. juni 2008 nr. 38 om meldeplikt ved nedlegging av næringsverksemd (omstillingslova)

lov 13. juni 2008 nr. 41 om redaksjonell fridom i media

2009

lov 29. mai 2009 nr. 30 om Husbanken

lov 19. juni 2009 nr. 44 om kommunale krisesentertilbod (krisesenterlova)

2010

lov 4. juni 2010 nr. 21 om fornybar energiproduksjon til havs (havenergilova)

2012

lov 20. januar 2012 nr. 4 om pågriping og overlevering til og frå Noreg for straffbare forhold på grunnlag av ein arrestordre (arrestordreloven)

lov 16. mars 2012 nr. 12 om kommunale vass- og avløpsanlegg

lov 22. juni 2012 nr. 58 om Patentstyret og Klagenemnda for industrielle rettar (patentstyrelova)

lov 24. august 2012 nr. 64 om bustøtte (bustøttelova)

lov 14. desember 2012 nr. 81 om gjennomføring i norsk rett av EØS-avtalen vedlegg V punkt 2 (forordning (EU) nr. 492/2011) om fri rørsle av arbeidstakarar innanfor EØS-området (EØS-arbeidstakarlova)

2013

lov 21. juni 2013 nr. 75 om førstehandsomsetning av viltlevande marine ressursar (fiskesalslagslova)

lov 21. juni 2013 nr. 100 om fastsetjing av eigedoms- og rettshøve på fast eigedom m.m. (jordskiftelova)

2014

lov 6. juni 2014 nr. 19 om stans i utbetalinga av offentlege ytingar og barnebidrag når ein av foreldra har bortført eit barn til utlandet

2015

lov 7. mai 2015 nr. 25 om donasjon og transplantasjon av organ, celler og vev (transplantasjonslova)

lov 7. mai 2015 nr. 26 om obduksjon og avgjeving av lik til undervisning og forskning (obduksjonslova)

lov 12. mai 2015 nr. 27 om forsvunne personar

lov 19. juni 2015 nr. 58 om krav til kassasystem (kassasystemlova)

lov 11. desember 2015 nr. 99 om konsortium for europeisk forskingsinfrastruktur (ERIC-lova)

«Problemet» nynorsk

Line Johanna L. Hanøy og Gunnar O. Hæreid

Kort om Juristmållaget

Juristmållaget

- er eit yrkesmållag i Noregs Mållag
- vart skipa i 1934 (og oppattskipa i 1954)
- hadde 105 betalande medlemmer ved årsskiftet til 2015 og 214 følgjarar på Facebook hausten 2015
- arbeider for
  - meir bruk av nynorsk som lov- og rettspråk og som arbeidsspråk blant juristar og jusstudentar
  - klarspråk.
- held årlege skriveseminar for jusstudentar og juristar
- held uformelle treff i Bergen, Oslo, Leikanger og Førde
- er eit ressursmiljø for Noregs Mållag
- deler kvart år ut ein målpris til personar eller institusjonar som har gjort ein framifrå innsats for bruk av nynorsk som rettspråk
- gav i samband med 75-årsjubileet i 2009 ut festskriftet *Mål og rett. Juristmållaget 75 år* med 28 artiklar om ulike sider i krysspunktet mellom nynorsk og juss

«Problemet» nynorsk

Nynorsk, er det egentleg noko problem?

Useriøse røyster har teke til orde for at nynorsk kan vera eit problem på fleire måtar, til dømes:

- Dårleg karakter i nynorsk fører til frustrasjon, at elevar sluttar på skulen og byrjar med kriminalitet.
- Politiet har nok å gjera med å handheva lover om dei ikkje sjølve skal måtta etterleva mållova.

Me vil heller leggja vekt på kva problem nynorsken støyter på.

Nynorsk som problem for brukarane (= nynorskskrivande juristar)

1. Nynorskskrivande juristar har små problem med å nytta målforma si i statleg forvaltning. Mållova gjeld for ekstern kommunikasjon, og då må dei nytta både bokmål og nynorsk. I intern kommunikasjon er det stort sett akseptert å nytta nynorsk. Nynorskbrukarar vert sette pris på fordi dei er ein ressurs for arbeidsgjevaren og gjer det lettare for statsorgan å oppfylle krava mållova.
2. I private advokatfirma er det meir varierende. Historisk sett har det aldri vore så lett å vera nynorskbrukar. Det er høve til å koma til eit stort firma som fersk advokatfullmektig og kunna skriva ein del nynorsk. Men det er avhengig av kven som er oppdragsgjevar, og kven ein skriv saman med i firmaet. Unntaksvis har me høyrte om små firma som krev at all skriftleg kommunikasjon, også internt, skal vera på bokmål. Då er det snakk om mobbing og diskriminering.
3. Oslo bystyre vedtok 5. mai 1977 at administrasjonsspråket i kommunen skulle vera bokmål. Vedtaket gjer at nynorskskrivande tilsette ikkje har lov til bruka si eiga målform i noko dokument i Oslo kommune, heller ikkje i interne e-brev. Det er systematisert mobbing og eit uttrykk for at nynorskskrivande ikkje er velkomne i hovudstaden. Rett nok er det skilnad mellom liv og lære, og me har høyrte at ikkje alle kommunale etatar etterlever vedtaket. Men me har òg høyrte om etatar som etterlever det slavisk. Vedtaket er paradoksalt, når Oslo kommune er språkleg nøytral etter mållova. Dersom Oslo for alvor ønskjer å markera seg som ein hovudstad for heile landet, vil det vera eit enkelt grep å gjera om vedtaket.

Problem for nynorsken

Etter mållova skal det vera minst 25 prosent nynorsk i utetterretta dokument frå statsetatar med heile landet som tenestekrins. Målbruksstatistikken viser år etter år at dei fleste departementa ikkje brukar nok nynorsk. Det manglar vilje til å følgja krava i mållova.

Å etterleva krava i mållova er, som alle andre tenesteplikter for statsorgan, eit leiaransvar. Ansvaret kan ikkje leggjast på einskildpersonar eller eldsjeler i organisasjonen. Fleire dømme viser at dersom leiinga går inn for å følgja mållova, tek det ikkje lang tid før krava er oppfylte:

- Samferdselsdepartementet gjekk frå å vera blant dei verste til dei beste til å følgja mållova på eit par år, under leing av statsråd Liv Signe Navarsete og statssekretær Steinulf Tungesvik.

- Politiet har ikkje vanskar med å kvitra på nynorsk på Twitter om dei berre får innarbeidd at det skal vera slik.
- Nav driv med systematisk språkarbeid som ber frukter.
- Gravferdsavgiftsavgiftsutvalet valde å skriva og gje ut NOU-en *Lik og likskap* (NOU 2014:2) nynorsk, trass i at verken sekretæren eller nokon av medlemmene brukar nynorsk til vanleg.

Føremonene med nynorsk som juridisk språk

Nynorsk er eit klarare, meir folkeleg og presist språk enn bokmål. God nynorsk er rett og slett klarspråk.

Den direkte skrivemåten me har i nynorsk, liknar mykje meir på den direkte talemåten folk flest har, enn den juridiske stilen som tenderer mot kansellispråk. Dette er til dømes framheva av tidlegare dekan ved juridisk fakultet ved Universitetet i Bergen, bokmålsbrukaren Johan Giertsen, og rettskommentatoren i Aftenposten, bokmålsbrukaren Inge D. Hanssen.

Den nye Grunnlova, som vart vedteken i Stortinget 6. mai 2014, viser fortrinna til moderne nynorsk framføre den konservative bokmålsteksten, som også vart vedteken same dag. Her har me to offisielle tekstar med lik rang, og difor ei unik kjelde når me direkte skal samanlikna konservativ bokmål og moderne nynorsk. Eit tilfeldig valt døme er Grunnlova § 14, der bokmålsutgåva brukar «beskikke» og «forretninger» der nynorskutgåva brukar «utnemne» og «gjeremåla». Eit anna døme er Grunnlova § 100 som på bokmål går ut på at «[y]tringsfrihet bør finne sted», der det heiter «[y]tringsfridom skal det vere» på nynorsk.

At nynorsk er eit klarare og meir folkeleg språk enn konservativt bokmål, er også streka under av at moderne juridisk bokmål har teke opp i seg mange omgrep frå nynorsk, til dømes *søknad*, *trygd*, *vedtak*, *løyve*, *kostnad*, *påtalemakt*, *melding* og *fraværdsdom*.

Oppsummering

I absolutte tal har det aldri vore fleire nynorskskrivande juristar enn i dag. Det har heller aldri vore lettare å skriva nynorsk som jurist enn i dag. Men det står att fordommar somme stader. Overordna ønskjer me oss først og fremst

- ei erkjenning av at både bokmål og nynorsk har kome for å bli

- ei erkjenning av at nynorsk har ein eigenverdi, både i juridiske tekstar og elles

Meir konkret ønskjer me oss

- meir vekt på klarspråk
- fleire lover og forskrifter på nynorsk
- at statsorgan med heile landet som tenestekrins etterlever kravet i mållova på 25 prosent nynorsk for informasjonstilfang og andre publikasjonar
- tilrettelegging for nynorske arbeidsgrupper på universiteta for jusstudentar
- slutt på mobbing av nynorskskrivande

Om forfattarane

Inge Lorange Backer (f. 1946) er professor emeritus ved Institutt for offentlig rett ved Universitetet i Oslo. Han har tidlegare vore ekspedisjonssjef i lovavdelinga i Justisdepartementet. Siden oktober 2015 er han leiar for eit utval som hausten 2018 skal levera ei utgreiing til justisministeren om ny forvaltningslov.

Eirik Holmøyvik (f. 1978) er professor ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen. Han var medlem i utvalet som på oppdrag av Stortingets presidentskap utarbeidde framlegg til versjonar av Grunnlova på moderne nynorsk og bokmål (Graverutvalet).

Bård Eskeland (f. 1968) er seniorrådgjevar i Språkrådets seksjon for språk i skule og offentlig forvaltning. Han var medlem i utvalet som på oppdrag av Stortingets presidentskap utarbeidde framlegg til versjonar av Grunnlova på moderne nynorsk og bokmål (Graverutvalet).

Martin Hill Oppegaard (f. 1971) er jurist og fagdirektør i kommunalavdelinga i Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Han var sekretær for utvalet som la fram NOU 2014:2 Lik og likskap, på nynorsk. Sidan september 2016 er han sekretær for eit utval som hausten 2017 skal levera ei utgreiing til kulturministeren om sundagsopne butikkar.

Kjetil Aasen (f. 1978) er rådgjevar i seksjon for språk i skule og offentlig forvaltning i Språkrådet. Han arbeider særleg med nynorsk språkrøkt i statleg forvaltning.

Line Johanna L. Hanøy (f. 1985) er jurist og rådgjevar i Nav tiltak Akershus. Ho er tidlegare styremedlem i Juristmållaget.

Gunnar O. Hæreid (f. 1970) er jurist og assisterande fylkesmann i Sogn og Fjordane. Han har tidlegare vore leiar i Juristmållaget. Han er sidan oktober 2015 medlem i eit utval som hausten 2018 skal levera ei utgreiing til justisministeren om ny forvaltningslov.

«*Elsker du juss, vil du elske nynorsk!*» (Martin Hill Oppegaard)

Med denne artikkelsamlinga vil Språkrådet fremja medvitet om og interessa for nynorsk lovspråk. Utgangspunktet for artiklane er innlegg på eit seminar om nynorsk lov- og rettspråk som Språkrådet skipa til 30. oktober 2014. Seminaret er eit ledd i arbeidet for godt og klart lovspråk. Vi vonar at heftet kan vera til nytte og inspirasjon for juristar og andre som skal skriva lov- og forskriftstekstar på nynorsk.